STEPP

MAGAZINE VOOR
PRODUCTIONELE,
ONTWERPENDE
EN TECHNISCHE KRACHTEN
VAN DE BREDE
CULTURELE SECTOR

45

April 2023 | 15 €
jaargang 12

PODIUM TECHNISCHE OPLEIDINGEN

WELZIJN OP HET WERK

Quantum 2²⁵

Compact en Robuust

Ongeziene processing power voor z'n formaat.

Enkele gebruikers:

EMG – Vilvoorde, Fortyeight – Suarlée, GSL productions – Olen, Klaar voor Opname – Mariakerke, Odio - Louvain la Neuve, Syrinx - Kalmthout, Ter Vesten – Beveren, Trix - Antwerpen

DiGiCo
www.digico.biz

AMPTEC
Bremakker 45 - 3740 Bilzen - België / Belgique - www.amptec.be - sales@amptec.be - tel: +32 (0) 11 28 14 58

Editoriaal

Beste lezer,

Het heeft wat langer geduurd voor het doek van deze productie op kon gaan. Dat heeft er mee te maken dat STEPP op veel fronten tegelijk strijdt. Ook achter de schermen.
De rode draad is deze keer 'welzijn op de werkvloer', een afdekzeil dat een enorme lading verbergt. Je zou het met een modieuzer label kunnen beplakken en het duurzaamheid noemen. We weten al langer dat energiebesparing minder in theaterlicht zit. Uiteraard gebruiken we dat argument wel als we de aankoop van nieuwe armaturen moeten verantwoorden (zeg het vooral niet verder), maar de beste manier om de dingen beter aan te pakken, zit in ons hoofd. Om de kwaliteit van podiumtechniek te meten, tel je niet het aantal trekken of de dB's achterin het balkon. Het kapitaal zit in gemotiveerde, geschoolde, gecoachte, gezonde techniekers. Het is geen geheim hoe ze gelukkig te houden.
Ze zijn gemotiveerd omdat ze loon naar werken krijgen. Geef ze een goede werkregeling en ze lopen het vuur uit hun veiligheidsschoenen. Ze zijn steeds beter geschoold. Allicht, want de vereisten en materiaalkennis zijn veel complexer geworden op korte tijd. Ze weten wat en hoe gedaan, want ze worden op de vloer gecoacht door ervaren leidinggevenden. Ze blijven gezond, want ze weten wat goed voor hen is.
Nu we het nog kunnen, moeten we collectief verder hameren op erkenning als een eigen sector met specifieke en doeltreffende regelgeving. Zeker bij lokale besturen dreigt het besef verder weg te drijven dat een podiumtechnieker een heel eigen profiel en competenties heeft. Voor minder verlichte burgervaders zijn we allemaal uitwisselbare schoffelaars van de cultuurkolchoze. Nu eens hier wat krabben, dan eens daar wat stiefelen. Naamloos, kleurloos, mikkend op de laagst mogelijk ambitie. Alsof we geen mede-eigenaar zijn van het podiumaanbod. De volgende artikels bewijzen – nog maar eens – het tegendeel.
Veel leesplezier,

Roel Proesmans, voorzitter
Bert Moerman, ondervoorzitter

3 **Editoriaal**

6 **Een opleidingsveld in beweging, hoe staan de podium-technische opleidingen er voor?**
Chris Van Goethem

9 **Gegarandeerd gegradueerd**
Chris Van Goethem

11 **Eerlijk duurt het langst?**
Bert Moerman

18 **Veilig de hoogte in (en weer naar beneden)**
Jan Decalf

22 **Agenda**

23 **Shake the Stage**
Roel Proesmans

24 **Portfolio**
Cactus Brugge

28 **Klaar voor de knal: de historische canon kan worden ingezet**
Chris Van Goethem

35 **Bij de buren: Kunstenpunt**
Anneliese Geerts

36 **Tips & Tricks voor Technici**
Davy Boutsen

40 **Energiecrisis**
Annelies Cosaert, Anne-Cathérine Olbrechts, Eddy De Baets, Veerle Meul, Maarten Lousbergh en Caroline Meert

44 **Productnieuws**

45 **Bedrijfspartners**

46 **Bedrijfsleden**

47 **Groepsleden**

48 **Colofon**

© Concertgebouw Brugge →

EEN OPLEIDINGSVELD IN BEWEGING, HOE STAAN DE PODIUM-TECHNISCHE OPLEIDINGEN ER VOOR?

Chris Van Goethem

Gewoontegetrouw geven we in de aanloop naar de zomer, wanneer iedereen begint te denken aan het volgend seizoen, het volgend schooljaar, het volgend academiejaar, een stand van zaken. Met een kritische blik op het onderwijs en bijscholingslandschap in onze sector.

Eerste belangrijke vaststelling is dat de podiumtechnici opnieuw een *knelpuntberoep* zijn. Dat is geen goed nieuws voor wie nieuwe medewerkers zoekt, maar wel goed nieuws voor wie wil gaan leren, bijscholen, heroriënteren. De erkenning als knelpuntberoep was nochtans niet evident. Hoewel we allemaal het tekort aan goed opgeleide technici voelen en sommige werkgevers stilaan hopeloos op zoek zijn, blijkt dat niet altijd uit de cijfers. De tewerkstelling verloopt immers amper via de normale kanalen als VDAB en sommige, zo goed als fulltime werkende, technici blijven officieel als werkzoekend geregistreerd.
Een tweede vaststelling is dat ons beroep steeds sneller evolueert. Dat is misschien een waarheid als een koe, maar de snelheid waarmee ons beroep complexer, meer abstract, meer virtueel wordt, is toch opmerkelijk. Corona heeft ons daar nog een versnelling hoger laten schakelen. Denk maar aan de streaming initiatieven, het hybride werken etc.
Maar anderzijds blijven de basisvaardigheden, de manier waarop we werken en met elkaar en onze artiesten omgaan dezelfde. Sabbattini schreef al in 1638 in zijn 'Pratica di fabricar scene e machine ne' teatri' dat technici betrouwbaar moesten zijn, hun vakkennis creatief moesten gebruiken, meespelen met het ritme van de voorstelling, loyaal moesten zijn, samen moesten werken, nauwkeurig en precies tewerk moesten gaan. Dit zou zo uit een hedendaagse werkaanbieding kunnen komen.
Als we de operahuizen, als voorlopers in nieuwe werkmethoden, bekijken, dan zien we bijvoorbeeld een trend naar een meer geïntegreerde, meer virtuele pre-productie. De verschillende disciplines werken vanaf het ontwerpproces tot de archivering van de productie samen op een gemeenschappelijk digitaal/virtueel platform. Dit platform wordt gebruikt voor discussies over het ontwerp, de verdere uitwerking van de plannen, het maken van de belichting en projectie, het voorbereiden van de changementen… Hierdoor beschikt iedereen over accurate gegevens en kan de tijd op de scène optimaal benut worden. Door digitaal samen te werken vermindert ook de ecologische voetafdruk van de organisatie kan face-to-face tijd optimaal benut worden voor het creatieve aspect.
Een gevolg van de snelle evolutie is dat levenslang leren alsmaar belangrijker (en meer ingeburgerd) wordt. Na een degelijke basisopleiding zal elke professioneel zich permanent moeten bijscholen om zijn niveau op pijl te houden. Hoewel door de snelheid van de technologie een basisopleiding bijna per definitie achter loopt, is die wel noodzakelijk om de basiswaarden, de achterliggende principes en methodes en de concepten daarachter te begrijpen. Levenslang leren kan maar als men een degelijke fond heeft.
Anderzijds zullen de opleidingen op een andere manier met

de sector moeten gaan samenwerken. De stages, waarbij men inoefent wat men op de opleiding geleerd heeft, evolueren naar werkplek leren, waarbij nieuwe competenties worden aangeleerd op de werkvloer. Dit is natuurlijk een uitdaging voor de werkplek en de begeleiders ter plaatse. Maar het heeft ook een meerwaarde voor de werkplek. De begeleiders zullen zelf op een natuurlijke manier bijblijven en spontaan gaan leren, wat de gehele organisatie ten goede komt. Op termijn zorgt dit er ook voor dat de werkplek een lerende organisatie wordt.

Samengevat zal ons leren veel meer hybride worden, waarbij opleiding, bijscholing, ad hoc en online leren elkaar gedurende onze ganse carrière afwisselen. Het in kaart brengen van het resultaat van die verschillende inspanningen en de kwaliteit ervan garanderen, wordt één van de uitdagingen voor de volgende tien jaar. Daarbij zal een vorm van portfolio, waarin men al die verschillende leermomenten kan bijhouden, centraal staan. Daarnaast zal de kwaliteit moeten gegarandeerd worden, waarbij de trend naar micro-credentials, een soort van mini-diploma's over een specifiek onderwerp, zeker aan belang zal winnen. Recent onderzoek in USA toont aan dat werkgevers permanente bijscholing steeds belangrijker vinden, onder andere als een teken van engagement.

Maar even terug naar vandaag. Het belangrijkste nieuws komt dit keer uit het hoger onderwijs. RITCS (EhB) en Conservatorium Antwerpen (AP) richten vanaf volgend academiejaar samen een *Graduaat Podium- & Eventtechnieken* in met vier afstudeerrichtingen: Geluid, Belichting, Beeld en Projectie of Podiummechanica. Met deze opleiding dichten ze het gat tussen het middelbaar onderwijs en de bacheloropleiding. De afgestudeerden hebben een polyvalent maar gespecialiseerd profiel, met andere woorden ze zijn breed inzetbaar, maar tegelijkertijd zeer gespecialiseerd in een vakgebied. (Zie verderop in dit nummer.)

De **Professionele Bachelor Audiovisuele kunsten /Podiumtechnieken** van RITCS zal op die manier nog sterker kunnen inzetten op het creatief-artistiek creatieproces, waar meedenkende en meemakende, polyvalente mensen met een leidinggevende ingesteldheid en productionele vaardigheden nodig zijn.

De **Professionele Bachelor Pop- en rockmuziek** van PXL Music is er uiteraard voor wie in de muzieksector terecht wil komen, met de specialisaties Muziekmanagement, Muziektechniek en Muzikant.

Het **middelbaar onderwijs** staat aan de vooravond van grote hervormingen. De nieuwe structuren (de beruchte matrix) worden vanaf volgend schooljaar uitgerold in de derde graad, waar de opleidingen podiumtechniek zich bevinden. Er wordt op dit ogenblik nog duchtig gesleuteld aan de nieuwe leerplannen, maar er zal alvast meer aandacht zijn voor het gebuikt van video en netwerken. Anderzijds is er grote bezorgdheid onder de lesgevers omdat er indicaties zijn dat het aantal uren technische vakken drastisch zou verlagen, waardoor het bijna niet meer haalbaar is om leerlingen af te leveren die aan het beroepsprofiel voldoen.

Het **duaal leren**, de vroegere leertijd en de CDO's, heeft ook een evolutie achter de rug, waarbij meer aandacht gaat naar algemene vakken. Er zijn ondertussen twee opleidingen Assistent Podiumtechnicus in deeltijds beroepsonderwijs en daarnaast blijft er de Syntra opleiding die een duaal traject aanbiedt. Duaal leren in de TSO opleidingen was geen succes, gezien het heel moeilijk bleek om het programma in deze formule waar te maken. Hierdoor was er ook een mismatch tussen de dynamiek van de werkplekken en de organisatie van een opleiding.

Ook voor volwassenen worden er opleidingen aangeboden. De **Centra voor Volwassenenonderwijs** bieden een opleiding Assistent Podiumtechnicus aan in Gent, Kortrijk en Heusden-Zolder. En voor (toekomstige) ondernemers zijn er uiteraard de **Syntra Ondernemerschapstrajecten**.

Voor werkzoekenden zijn er de **VDAB** gelieerde opleidingen. Sabbattini (Antwerpen) en Kortrijk zijn gevestigde waarden die hun deugdelijkheid en noodzaak bewezen hebben. Ze vormen een unieke stap voor wie wil instromen in de sector of wil omscholen. Dit blijft uiterst belangrijk om de diversiteit in de sector te garanderen.

Zo mist Vlaanderen een volwaardige ontwerpersopleiding, waar scenografie, lichtontwerp, geluidsontwerp, beeldontwerp en bewegingsontwerp een plaats kunnen krijgen.

Tot slot zijn er een aantal **private initiatieven** die opleidingen en bijscholingen organiseren. Denk maar aan SAE, Betterlive en Audioschool. En uiteraard niet te vergeten STEPP!

Op zich hebben we in Vlaanderen een redelijk goed en breed uitgebouwd **opleidingslandschap**, dat zowel de verschillende niveaus, de verschillende deelsectoren, als de verschillende specialisaties bedient. Toch blijven er in een het totaalplaatje een aantal gaten. Zo mist Vlaanderen een volwaardige ontwerpersopleiding, waar scenografie, lichtontwerp, geluidsontwerp, beeldontwerp en bewegingsontwerp een plaats kunnen krijgen. Ook binnen het steeds groeiende productie vak zijn er nog gaatjes te vullen, want buiten het Bachelorniveau is er momenteel niets. Voor een regio die zich in dit werkveld internationaal op de kaart wil zetten toch wel een gemis.

(Een lijst van alle opleidingen kan je vinden op de STEPP site onder het thema Opleiding & Beroepskwalificatie.)
Naast de opleidingen is bijscholing een belangrijk aspect van het **levenslang leren**. Hierin werkt STEPP, naast hun eigen bijscholingsaanbod, samen met het Sociaal Fonds Podiumkunsten, OpenDoek, B-ESA en een aantal private aanbieders. Maar misschien minder bekend, want traag en onzichtbaar, is het werk dat STEPP op de achtergrond doet. Dat gaat dan over het opvolgen van onderwijsdossiers, het mee schrijven van beroepskwalificaties, het adviseren rond de specifieke podiumtechnische aspecten van opleidingen, overleg met de verschillende actoren in binnen- en buitenland. Dit soort werk krijgt zijn weerslag vaak in projecten. Een paar voorbeelden:
STEPP legt, samen met het Sociaal Fonds Podiumkunsten en het Kenniscentrum Podiumtechnieken RITCS, de laatste hand aan de digitalisering van het **ETTE veiligheidspaspoort**. De ontwikkeling werd gefinancierd door ESF middelen. Het is een online platform waar iedereen zijn veiligheidsvaardigheden kan bijschaven en zich voorbereiden op de praktische test. De officiële lancering is voorzien op 1 Juni. De inhoud hiervan werd ontwikkeld in een eerder Europees project (ETTE) en de kwaliteitscontrole wordt uitgevoerd door ETTEC, een organisatie waar STEPP deel van uitmaakt.
Het Europese **TeBeVat** project is ondertussen afgerond. STEPP werkte daar, samen met Duitse en Nederlandse partners, aan de omschrijving van een gemeenschappelijke inhoud van micro-credentials voor de podium- en eventsector.
In de opvolger van dit project, **PaceVet**, werken de partners vooral rond de concretisering van een digitaal portfolio en een opleiding voor beoordelaars en werkplek-coachen. Hiermee wordt structuur gebracht en ondersteuning geboden voor een verdere uitrol van levenslang leren.
Tot slot werkt STEPP mee aan het **ESSENCE** project, waar met Oostenrijkse, Duitse en Nederlandse collega's aan een gemeenschappelijk kader wordt gewerkt voor opleidingen voor specialisten geluid.

Wie geïnteresseerd is in deze onderwerpen is zeer welkom om mee te werken, mee te denken over opleiding en bijscholing van de toekomst. Hoe meer insteken en inzichten, hoe beter we de technici in de sector kunnen ondersteunen bij hun lerende loopbaan.

GEGARANDEERD GEGRADUEERD

Nieuwe opleiding in de event- en podiumtechnieken

Chris Van Goethem

Volgend academiejaar, dus vanaf september 2023, starten RITCS, (het Royal Institute for Theatre, Cinema & Sound van de Erasmushogeschool) in Brussel en het KCA (het Koninklijk Conservatorium Antwerpen van AP Hogeschool) in Antwerpen samen een **gloednieuwe graduaatsopleiding Podium- & Eventtechnieken** (PET). Het is een opleiding tot een podium- en eventtechnicus die de ideeën van een ontwerper technisch kan vertalen en uitvoeren in de disciplines van Geluid, Belichting, Beeld en Projectie of Podiummechanica. De afgestudeerden zijn polyvalent inzetbaar, maar zijn tegelijk ook gespecialiseerd in één van de vier disciplines, ze kunnen een crew kan aansturen en materiaal beheren.

De opleiding formuleert daarmee een antwoord op de vraag van de sector naar gespecialiseerde medewerkers die tegelijkertijd polyvalent zijn. Men wil immers niet de specialist die zijn neus optrekt voor de andere disciplines, maar wel iemand die in een ploeg functioneert. Iemand die in zijn specialisatie alle expertise in huis heeft om de voorstelling of het project tot een goed einde te kunnen brengen. De specialist is dan iemand die de ideeën van een ontwerper technisch kan vertalen en uitvoeren, een crew kan aansturen binnen de specialisatie en het materiaal kan beheren.

Opleidingshoofd Geert Custers formuleert het als volgt: "De podium- en evenementensector is op zoek naar uitgebreide technische profielen die zelfstandig technische installaties op een veilige en bedrijfszekere manier kunnen verwezenlijken. Vlaanderen is toonaangevend op het vlak van onder meer podiumbouw en 'motion control'. Aan opgeleide operators is er echter een gebrek. In dezelfde lijn kunnen we stellen dat er een tekort is aan gespecialiseerd opgeleide technici, die een uitgebreide kennis hebben van stuursystemen en protocollen op vlak van licht, geluid en video. Met deze opleiding willen we dit tekort invullen door de lat hoog te leggen in het opleidingsniveau.

In de uitstroom hebben onze studenten bijgevolg een brede waaier aan mogelijkheden. Zowel de theatergezelschappen, onze culturele centra als onze commerciële verhuur en productiebedrijven snakken naar deze technisch opgeleide profielen die de dromen van ontwerpers kunnen vertalen en realiseren in technische realiteit."

Beide hogescholen hebben er bewust voor gekozen om voor deze unieke opleiding in Vlaanderen samen te werken. Niet alleen bundelen ze op die manier hun kennis, expertise, netwerk en infrastructuur, ze vermijden ook dat er een overaanbod ontstaat in de opleidingen.

Een graduaatsopleiding bevindt zich op de opleidingsladder tussen de middelbare scholen en de bacheloropleidingen. Graduaatsopleidingen duren meestal 2 jaar en zijn sterk praktijkgericht. Ze zijn vooral bedoeld voor wie beslagen op de arbeidsmarkt wil komen met voldoende specialisatie en minder behoefte voelt aan een meer abstracte, theoretische opleiding . Maar wie tijdens de opleiding aanvoelt dat hij/zij nog een stap verder wil, kan doorstromen naar een bacheloropleiding met een verkort traject.

De opleiding staat open voor iedereen met een middelbaar diploma, inclusief BSO. En mits bepaalde voorwaarden kan ook iemand zonder diploma deelnemen. Er is geen artistieke toegangsproef.

Naast de initiële studenten zijn ook werkzoekenden of technici die al in het werkveld actief zijn meer dan welkom. Op die manier kan ook iemand die al ervaring heeft opgedaan zich verdiepen en specialiseren in de materie die hem/haar meest boeit. Op die manier worden doorgroeimogelijkheden gefaciliteerd die nu vaak niet haalbaar zijn.

De graduaatsopleiding Podium- & Eventtechnieken speelt kort op de bal en werkt intensief samen met het werkveld. Theaters en cultuurcentra, verhuurbedrijven, technische producenten en leveranciers van event- en podium technisch materiaal worden betrokken in het opleidingstraject. Bijna de helft van het traject van een student speelt zich af binnen de sector in de vorm van werkplek leren.

Het programma bestaat uit een blok 'polyvalent' waarin veiligheid en samenwerken aan de opbouw van een productie centraal staat. Na dit eerste blok gaat de student meteen naar de werkvloer om zich de werkomgeving eigen te maken en samen te werken met een professioneel team.

In een volgende fase komt de gekozen specialisatie aan bod. Dat kan dus Geluid, Belichting, Beeld en Projectie of Podium-mechanica zijn. Binnen de gekozen discipline gaat men diep in op het technische gedeelte. Het correct voorbereiden,

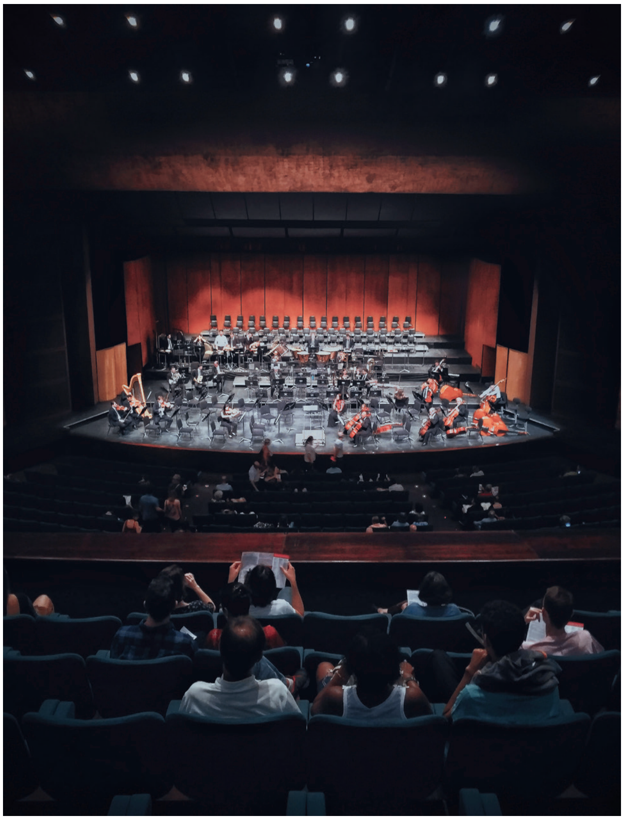

installeren en bedienen van live producties, waarbij systeem-kennis en de technische interpretatie van de wensen van designteams centraal staan. Men wordt ook voorbereid om te werken in de verschillende deelsectoren.
Hierop volgt een tweede werkplek ervaring. Studenten krijgen de kans om te leren door te doen in een reële professionele werkplek, die zich uitstrekt van 'found space' tot theaterzaal, van festivalweide tot concertgebouw, van eventhal tot circus. Door de inbedding van de opleiding in de rijke en diverse culturele context van de grootsteden Antwerpen en Brussel is deze omgeving bovendien sterk intercultureel en internationaal gericht.
In de derde en laatste fase volgt opnieuw een specialisatieblok en een werkplek ervaring waarbij de focus zich voor een stuk verlegt naar het werken met artiesten en andere actoren in de productie.
Gedurende de volledige opleiding worden de studenten intensief begeleid door een team van docenten en coaches met een passie voor het vak en een sterke verbinding met de praktijk. Ze zorgen er niet alleen voor dat de student zijn 'ding' vindt, maar bouwen actief mee aan het professionele netwerk van de student.
Na de opleiding kunnen de studenten aan de slag in de sector, maar kunnen ze ook doorstromen naar de Bacheloropleiding als ze de smaak van het creëren te pakken hebben gekregen. ■

Meer informatie op https://www.ritcs.be/nl/opleidingen/nieuw-graduaat-podium-en-eventtechnieken

EERLIJK DUURT HET LANGST?

Een beperkt onderzoek naar de looninschaling van podiumtechnische profielen

Bert Moerman

Eerlijk loon voor professioneel werk: het is een thema dat ons allemaal nauw aan het hart ligt. Aan de vragen die STEPP wekelijks bereiken, merken we echter dat op dat vlak nog wel wat werk op de plank ligt. Velen geven aan niet correct verloond worden. Maar is dat wel zo? 'Meten is weten', zegt het spreekwoord dan, niet enkel om te vermijden van 380V op een toestel los te laten. Daarom lanceerde STEPP tussen eind december en begin februari een steekproef naar de huidige verloning binnen het werkveld.

De brede culturele sector is berucht als een lappendeken van sectoren, decretale bovenbouw, exotische vormen van tewerkstelling, paritaire comités, functies, expertiseniveaus… Niks zo makkelijk uitgelegd als de 'orde van advocaten' waar één orde alle advocaten verenigt. Met de brede culturele sector ligt dat net iets anders en die is dus ook moeilijker in kaart te brengen. Elke podiumvloer is een bijenkorf van soldaten die opereren onder verschillende vlaggen maar samen één doel nastreven: om 20u het doek laten opengaan.
Dat gebrek aan uniformiteit impliceert ook dat statistiek over de brede culturele sector een zeer moeilijk gegeven is. Elke vraagstelling die verder gaat dan leeftijd of geografische achtergrond moet zeer overwogen zijn. Goed cijfermateriaal opbouwen over de hele sector is dus een quasi onmogelijke opdracht, of er moeten enquêtes worden gebouwd waarvan het ontwikkelen een half jaar duurt en het invullen een halve dagtaak beslaat. Vandaar dus dat STEPP voor deze bevraging een aantal zeer gerichte vragen stelde, specifiek over ervaring en verloning. In de praktijk betekende dit ook dat we de vraagstelling moesten aanpassen in functie van enkele groepen respondenten. Er werd gekozen voor de groepen 'steden en gemeenten', 'audiovisuele bedrijven' en 'freelancers' gezien het opzet van de bevraging.

De resultaten van de enquête zijn in onderstaand artikel aangevuld met duidend cijfermateriaal uit een brede bevraging uit 2009 in het kader van het COOP-project.

Algemeen

In een reeks algemene vragen schetsen we het profiel van de respondenten in de hoop dat dit een beeld geeft van de technicus in Vlaanderen. Deze bevraging werd iets meer dan de andere provincies ingevuld in de provincie Antwerpen.

Vergelijken we dit met cijfermateriaal uit 2009, dan bleek daar dat er logischerwijs een hogere vertegenwoordiging van technici is in Antwerpen en Gent. In deze enquête hebben de Gentenaars dus hun huiswerk niet gemaakt.

Daarnaast blijkt dat de meerderheid van de antwoorden kwam van technici tewerkgesteld bij steden en gemeenten. Daarbij zijn twee groepen te

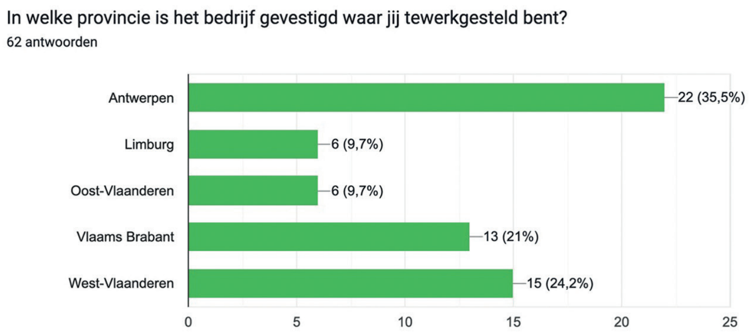

Is jouw werkgever ...
62 antwoorden

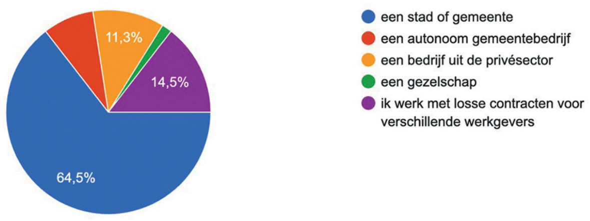

Heb je een podiumtechnische opleiding gevolgd?
62 antwoorden

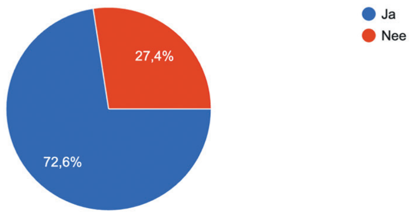

onderscheiden: technici in rechtstreeks dienstverband bij een stad of gemeente en technici die werken voor een autonoom gemeentebedrijf. In vele steden en gemeenten bestonden vroeger vzw's voor culturele programmatie. Sommigen werden opgeslorpt door de stad of gemeente zelf, andere werden ondergebracht in een autonoom gemeentebedrijf. Beide werkingsvormen hebben hun voor- en nadelen en zijn ook verschillend van gemeente tot gemeente. Daarop werd binnen deze bevraging niet gefocust, doch ze zijn zowel van economische, financiële, juridische als praktische aard. Eén lijn rond het statuut van werknemers in A of B valt alleszins niet te trekken.

Wanneer we het hebben over opleiding en ervaring, kan ondertussen met de nodige trots gesteld worden dat ¾ van de medewerkers in de sector een of andere vorm van podiumtechnische opleiding heeft genoten. 34% haalt zijn opleiding uit losse opleidingen zoals STEPP of LGO-opleidingen, 26,4% behaalde een bachelordiploma Audiovisuele Kunsten aan het Ritcs, 9,4% komt uit de 3e graad SO opleidingen podiumtechniek en 32,1% volgde een traject in het volwassenonderwijs (Pianofabriek, Syntra). De aandachtige lezer zal gemerkt hebben dat de optelsom van de percentages niet 100 is, aangezien meerdere opleidingen per deelnemer konden worden ingevuld of aangekruist. Hierbij vallen twee tendenzen op. Opleidingen zoals duaal leren, 7e jaren BSO podium, pop- en rockopleiding brachten momenteel nog geen medewerkers voort, of deze hebben toch minstens niet deelgenomen aan de bevraging. Een tweede opvallende vaststelling is dat de TSO-Opleidingen een beperkte instroom hebben naar de cultuursector. Zoals steeds moeten we cijfers met een korrel zout nemen.

Voor de volledigheid van het profiel geven we hier nog wat oudere grafieken mee.

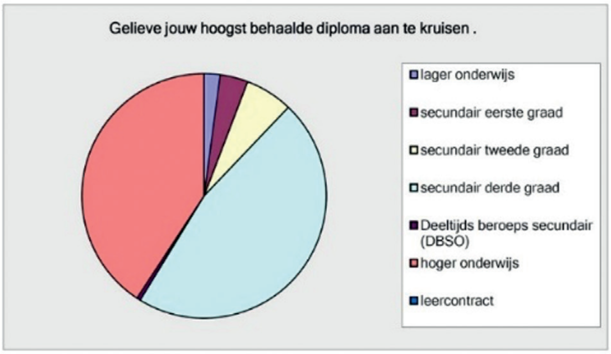

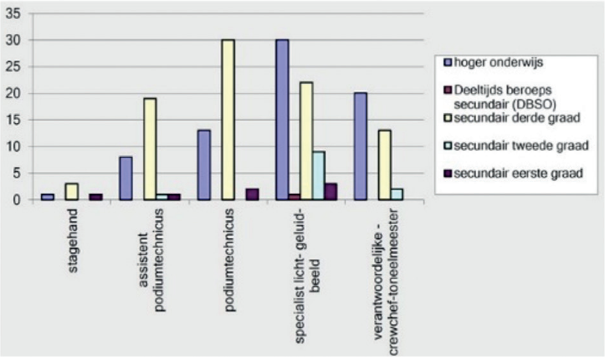

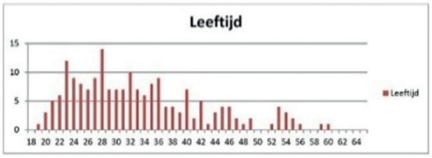

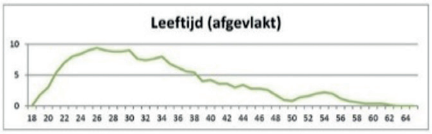

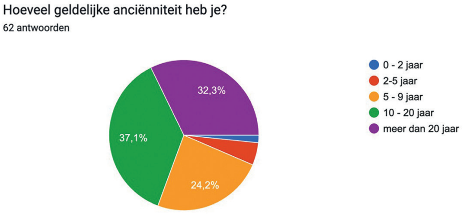

Bijna 70% van de ondervraagden geeft aan dat hij of zij meer dan 10 jaar geldelijke anciënniteit heeft. Slechts een kleine minderheid van 6,4% heeft maximum 5 jaar anciënniteit.
Toch is er nog steeds een groot gat tussen ervaring en geldelijke anciënniteit. Duiken we wat dieper in de cijfers dan merken we geen connectie met de leeftijd. 83,9% is meer dan 10 jaar actief in de sector, hoewel er maar 70% daarvoor voldoende anciënniteit toebedeeld krijgt. 55% vertelt dan ook dat ze vanuit een andere sector komen. Er is op het vlak van het honoreren van ervaring dus nog werk aan de winkel. Hoewel bij de meeste werkgevers ondertussen is doorgedrongen dat technische profielen knelpuntberoepen zijn en het honoreren van ervaring een element in de positionering als aantrekkelijke werkgever is.

Als het gaat over manieren om te komen tot die honorering, blijkt dat de neutrale basis om dit af te toetsen nog steeds te weinig gekend is. 67,2% geeft aan onvoldoende of geen kennis te hebben van de beroepskwalificatieprofielen. Daarom een beetje achtergrond, te starten met de definitie.
Een beroepskwalificatie is een “afgerond en ingeschaald geheel van competenties waarmee een beroep kan worden uitgeoefend”. Het bepaalt dus de kennis, vaardigheden en attitudes die een technicus moet hebben om zijn job degelijk (kwalitatief en veilig) te kunnen uitoefenen. In een ver verleden bestonden de beroepen assistent-podiumtechnicus, technicus en toneelmeester reeds op basis van de beroepscompetentieprofielen van SERV. Dat is de Sociaal-Economische Raad voor Vlaanderen, die werkgevers- en werknemersorganisaties samenbrengt om over belangrijke sociaal-economische onderwerpen adviezen te genereren en akkoorden te sluiten.

Een aantal jaren geleden werden mede op voorzet van o.a. STEPP nieuwe beroepskwalificaties goedgekeurd door de Vlaamse regering. Concreet ging het dan over beroepskwalificaties voor assistent productie, assistent podiumtechnicus, podiumtechnicus, podiumtechnicus beeld, podiumtechnicus geluid, podiumtechnicus licht, podiumtechnicus mechanica, podiumkunsten audiovisueel en toneelmeester.
Naast de uitbreiding van het aantal profielen is het grote verschil dat aan beroepskwalificaties nu een niveau gekoppeld is in functie van de Vlaamse Kwalificatie Structuur (VKS). De VKS is een afgeleide van het European Qualification Framework (EQF) en beschrijft het beroep en de daaraan gekoppelde opleiding zowel in termen van niveau, als van vaardigheden, kennis en competenties. Concreet betekent dit dat nu ook duidelijk is welk niveau het beroep heeft.
Dit kan o.a. invloed hebben op aanwerving bij overheidsdiensten. Assistent-podiumtechnicus is niveau VKS3 (niveau BSO), podiumtechnicus is niveau VKS4 (niveau TSO). Zeer concreet is dit dus ook een argument dat technici in bv. cultuur- & gemeenschapscentra kunnen gebruiken in de discussie om hun weddeschaal opgekrikt te krijgen naar een hoger niveau. Dat bleek op vele plaatsen in het verleden nogal een zwak punt.

Ben je tevreden van je huidige inschaling?
62 antwoorden

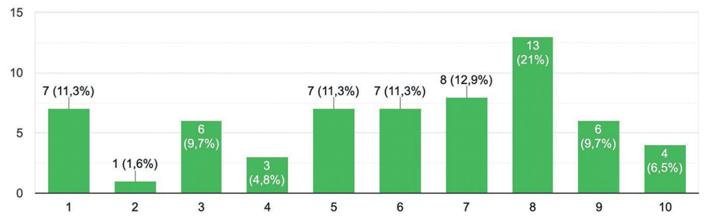

Hoeveel podiumtechnische profielen werken er in jouw cultuurcentrum / cultuurhuis (vb. Theatertechnici, podiumtechnici, technisch assistent, toneelmeester, operators ...)
45 antwoorden

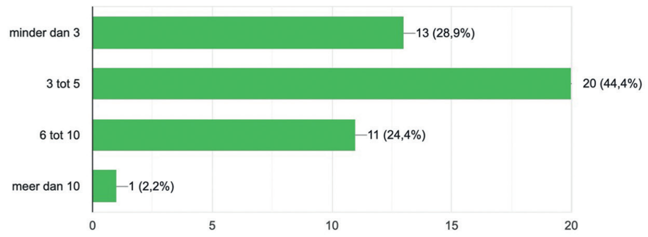

Als we vandaag de vraag stellen of mensen tevreden zijn met het huidige niveau van verloning zien we een genuanceerd beeld. Op het eerste zicht zou je denken dat de tevredenheid over het algemeen ok is, doch dat er ook nog steeds heel wat situaties zijn waar dat niet het geval is. De grootste groep geeft zichzelf een score 8 bij tevredenheid rond het loon. Helaas valt het wel op dat ruim 25% zeer ontevreden is. Ook vandaag verschijnen nog vacatures waar wordt gerekend op de goodwill van technici en waar voor het spreekwoordelijke 'een appel en een ei' the sky the limit is. Bij bv. steden en gemeenten worden nog steeds technici aangeworven op een D-niveau, terwijl dit volgens de VKS toch op een ander - minstens C - niveau dient te worden ingeschaald.

De beroepskwalificaties geven technici wel een theoretisch onderbouwd en gevalideerd model om het gesprek aan te gaan met hun werkgever. Zeker gezien de competenties wel te vinden zijn in de diverse vacatures. STEPP is geen vakbond en kan dus niet tussenkomen in individuele gevallen, maar door de beroepskwalificaties is wel de munitie aangeleverd.
Maar een job is natuurlijk meer dan een loon alleen. Bij de vraag welke aspecten die belangrijker zijn dan een correct loon lezen we erg vaak 'dicht bij huis', 'flexibele werkuren', maar ook de kans om creatief te werken. Plezier uit de job halen blijft belangrijk. Circa 30% geeft aan geen concrete plannen te hebben om het gesprek over de looninschaling aan te gaan. Ongeveer 60% geeft aan van plan te zijn om een andere job te zoeken of in gesprek te gaan met zijn werkgever om zo een betere verloning te verkrijgen. 10% geeft aan binnen 5 jaar met pensioen te gaan, doch ook daar kan het afhankelijk van het statuut waardevol zijn het gesprek aan te gaan.

DE STEDEN EN GEMEENTEN

Vele podiumtechnici zijn tewerkgesteld bij steden en gemeenten, verbonden aan een lokaal cultuur- of gemeenschapscentrum. De overgrote meerderheid van de respondenten zijn tewerkgesteld in een

cultuurcentrum. Daarnaast kwamen ook antwoorden uit de gemeenschapscentra, cultuurhuizen of een groep van gemeenschapscentra. De grote meerderheid heeft 3 tot 5 technische profielen in huis.
Als het gaat over de effectieve functie-inhoud zien we ook hier een gespreide groep. Dat is ook logisch. We kunnen twee grote groepen profielen waarnemen, nl. enerzijds de 'uitvoerende' profielen (niet-leidinggevend, wel zelfstandig aan het werk) en de verantwoordelijken theatertechniek of teamverantwoordelijken. Wat bijkomend opvalt, is dat 78% aangeeft dat hun opdracht eerder een allround functie is dan een specialisatiefunctie. Ook dat is op zich niet onlogisch gezien de rol van de cultuur- & gemeenschapscentra waar zowel 'receptief' als 'productief' gewerkt wordt.
Eveneens niet onlogisch is dat de technici in cultuur- & gemeenschapscentra naast de pure podiumtechniek ook veel andere taken toegeschoven krijgen. Technisch onderhoud van gebouwen, algemeen onderhoud, toezicht en tentoonstellingsbouw komen naar boven als extra taken. Slechts 15% geeft aan dat ze geen extra taken hebben naast de theatertechniek.

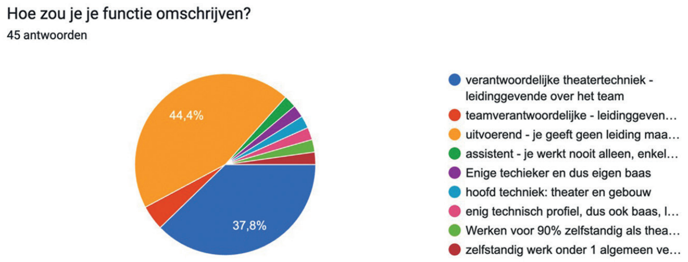

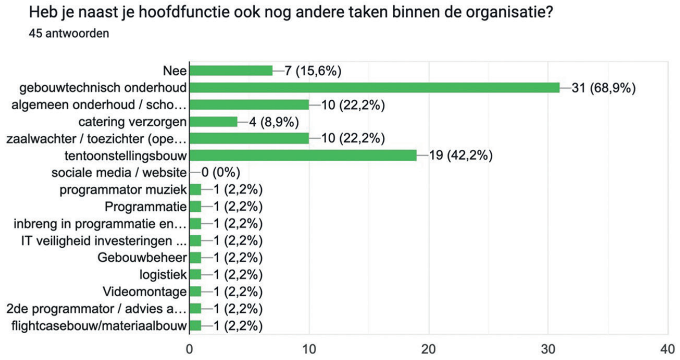

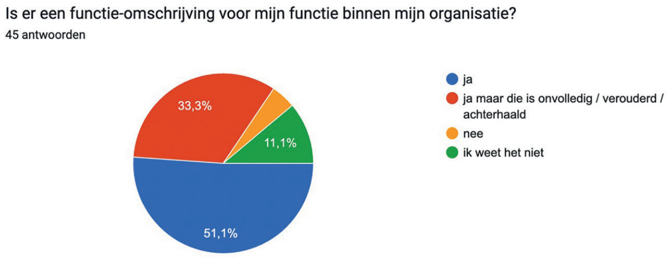

Hoe dit allemaal geregeld wordt, zit vervat in de vraag "Is er een functieomschrijving voor mijn functie binnen mijn organisatie". De overgrote groep zegt ja, doch hier valt op dat velen aangeven dat ze onvolledig, verouderd of achterhaald is. Personeelsdiensten hebben veelal geen zicht op de effectieve werkinhoud, terwijl de functiebeschrijving wel de basis vormt voor evaluatie en inschaling. Als je de cijfers 'te actualiseren', 'nee' en 'weet het niet' samen neemt, is op dit vlak dus nog werk aan de winkel. Het gesprek hierover aangaan is de eerste stap om een trein in beweging te krijgen. De beroepskwalificaties in de VKS zijn hier eigenlijk gesneden brood.
We zagen daarnet dat 42,2% van de invullers een leidinggevende job hebben, bijgevolg zouden er dus 42,2% moeten aangeven dat ze in een klasse A, B of C 4/5 tewerkgesteld zijn.
Uit het onderzoek blijkt dat 48,9% in een loonschaal A, B of C4/5 zitten. Voor het uitvoerend personeel (44,4%) zouden we dus hoofdzakelijk een C niveau moeten kunnen noteren. We merken dat 40% op niveau C tewerkgesteld is, 6,7% op niveau D en 2,2% op niveau D4/5. Dat zit dus grosso modo goed, mits de eerder vermelde opmerking dat de basisinschaling in individuele cases nog steeds niet goed zit.
De grote meerderheid heeft een contractueel contract (80%), slechts 2,2% is aan het werk met een tijdelijk contract. We kunnen stellen dat zo goed als iedereen met een tijdsregistratiesysteem werkt, enkelen werken nog op papier of doen niet aan tijdsregistraties. 88,9 % van de medewerkers bij steden en gemeenten sparen overuren op en nemen compensatie in rustige periodes. Enkelen kunnen zelf kiezen wat ze met de overuren doen, in een zeldzaam geval worden overuren niet uitbetaald of omgezet in verlof.
Daarnet hadden we het al over 42,2 % leidinggevende medewerkers en 44,4 % uitvoerend personeel. Bij diploma's zien we dat die verhoudingen gelijkaardig liggen. De meeste leidinggevenden

Is er een functie-omschrijving voor mijn functie binnen mijn organisatie?
45 antwoorden

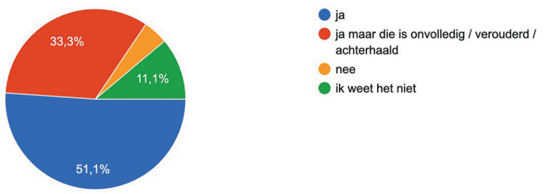

In welke loonschaal zit je contractueel?
45 antwoorden

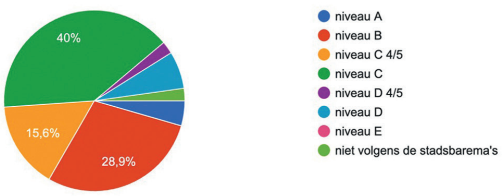

Hoe zie je jouw werksituatie?
9 antwoorden

In welke deelsector is het bedrijf waarvoor je werkt hoofdzakelijk actief?
8 antwoorden

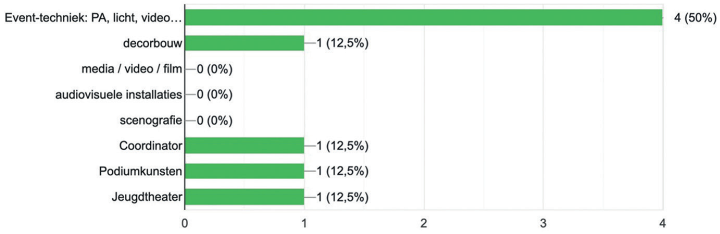

Wat is je huidige functie binnen het bedrijf?
8 antwoorden

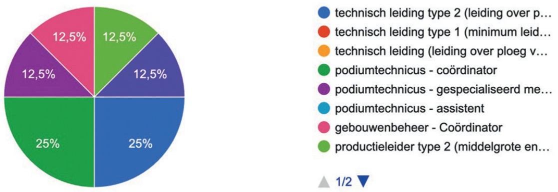

hebben een bachelor diploma (of een master), de 'uitvoerenden' beschikken allemaal over een secundair diploma of een diploma voortgezet onderwijs.

DE FREELANCERS

Een tweede deelgroep in deze bevraging betreft de freelancers. Aangezien vanuit deze doelgroep slechts 9 antwoorden kwamen, zijn de resultaten uiteraard met een korrel zout te nemen. Desalniettemin geeft het een goede indicatie. Hier onderscheiden we twee grote groepen: diegene die werken via een sociaal bureau en de volledig zelfstandigen. Voor de leken onder ons: het sociaal bureau fungeert als een soort van interimkantoor tussen opdrachtgever en freelancer en regelt alle administratie die met een opdracht gepaard gaat.
Gelukkig geeft er niemand aan via de kleine vergoedingsregeling voor kunstenaars te werken aangezien dit qua statuut niks voorstelt. De meeste freelancers werken hoofdzakelijk voor privébedrijven, gezelschappen of organisatoren van evenementen.
De freelancers die werken via een sociaal bureau zijn hoofdzakelijk actief als PA- of lichttechnicus en werken uitsluitend voor privébedrijven. Uur- en dagtarief bepalen ze 2/3e van de tijd zelf en 1/3e in samenspraak met de opdrachtgever. Ze kiezen ervoor om via een sociaal bureau te werken omwille van de administratieve ontlasting. In 66,7 % van de gevallen zorgt het sociaal bureau ook voor het aanbrengen van jobs. 100% geeft wel aan om mits meer ondersteuning te overwegen om als zelfstandige te werken of om een eigen bedrijf op te richten. De vorm van die ondersteuning is onbepaald, doch het gaat hier uiteraard over juridische eindverantwoordelijkheid.
Het uur-of dagloon van de volledig zelfstandigen neemt verschillende vormen aan zonder dat hierin eenduidigheid zit. De antwoorden fluctueren van vaste dagprijs, vaste uurprijs, startprijs + extra per uur, het hangt af van de klant...
Belangrijk hier is dat 4 op 6 wel toegeeft

vaak de prijzen te verlagen om toch een job binnen te halen. 2 op 6 zegt nooit toe te geven aan de vraag voor lagere prijzen. De meesten zeggen vaak te ervaren dat collega's onder de prijs werken. Dit is toch wel een belangrijk issue. In de kost die voor een opdracht dient te worden gerekend als zelfstandige dien je naast het nettoloon ook rekening te houden met verzekering, opleiding, pensioenopbouw, afschrijving. Als in de praktijk het nettoloon gelijk staat aan de opdrachtprijs, is er geen enkel toekomstperspectief onderschreven.
De zelfstandigen die deelnamen aan het onderzoek zijn hoofdzakelijk in PA- en lichttechniek aan de slag, daarnaast ook wel wat decorbouw of scenografie. De tewerkstelling loopt gelijkaardig met de freelancer die via een sociaal bureau werkt: het betreft hoofdzakelijk opdrachten voor privébedrijven, en occasioneel eens voor een stadsbestuur of cultuurcentrum.

DE PRIVÉBEDRIJVEN

Een derde grote groep technici treffen we aan in loondienst van privébedrijven. 50% van de collega's die werken voor een privébedrijf of gezelschap zijn actief in de event-techniek. Een groot verschil met de steden en gemeenten is dat hier meestal meer dan 10 collega's aan het werk zijn binnen een bedrijf waar bij steden en gemeenten er dat meestal maximum 5 zijn. Grotere teams betekent dikwijls ook grotere uitdagingen.
Gevraagd naar de functie-inhoud krijg je diverse antwoorden. Belangrijk is dat ook hier 50% van de deelnemers zegt dat ze geen of geen accurate functie-omschrijving hebben voor hun job.
Ook tijdsregistratie gebeurt hier minder transparant. Slechts 37,5% registreert hun uren digitaal. De meeste laten hun overuren omzetten naar vakantiedagen, helaas zijn er ook mensen die de kans niet krijgen om overuren op te nemen en zo uren blijven stapelen of in het ergste geval waar het gewoon wordt weggezet als part-of-the-job.
62,5% van de deelnemers is tewerkgesteld in PC 304 (podiumkunsten). Voor de rest zien we nog PC227 (audiovisuele sector), PC200/PC216 (aanvullend paritair comité voor de bedienden). Niemand blijkt tewerkgesteld te zijn in PC 329 (socio-culturele sector). In PC304 zijn er 60% van de mensen actief onder niveau B, 20% onder niveau C+ en nog eens 20% onder niveau C.
In de rand moeten we hier nog even bij vermelden dat binnen de Event Confederation reeds geruime tijd wordt gestreefd naar de oprichting van een specifiek paritair comité voor de eventsector. Een gemengd paritair comité - voor arbeiders én bedienden - waaronder alle ondernemingen/werkgevers zouden ressorteren die in hoofdzaak binnen deze sector actief zijn.
Nieuw is dit streven naar een paritair comité voor de eventsector niet. De eventsector mag dan in de feiten onmiskenbaar bestaan, formeel ressorteren haar ondernemingen vandaag onder een breed amalgaam aan paritaire comités zoals in de bevraging ook opnieuw wordt bevestigd. Het lappendeken van de brede culturele sector, weet je wel. Het grootste deel ervan blijkt evenwel onder het toepassingsgebied te vallen van de twee aanvullende paritaire comités, hetzij dat voor arbeiders (PC 100), hetzij dat voor bedienden (PC 200). Dit zorgt er vandaag vooral voor dat, hoe omvangrijk de sector ook mag zijn, binnen de aanvullende paritaire comités onmogelijk afspraken kunnen worden gemaakt die gericht zijn op de specifieke situatie waarin deze ondernemingen actief zijn. Het kluwen aan regels en afspraken rond flexibiliteit, correcte verloning, opleiding, functieclassificatie, vergoeding van verplaatsingen…
Het uitblijven van specifieke regels voor de eventsector heeft zeker bijgedragen tot een verdere verzelfstandiging van de medewerkers binnen de sector. Het is maar de vraag of deze tendens zowel vanuit maatschappelijk als vanuit economisch perspectief wenselijk is. ■

BESLUITEN

- Tot slot trekken we twee voorzichtige besluiten. Als eerste: in vergelijking met pakweg 10 tot 15 jaar geleden kunnen we stellen dat het met de basisinschaling van technici in cultuur- & gemeenschapscentra de goede kant uitgaat. De opmaak en goedkeuring van de beroepsprofielen op basis van competenties hebben hier zeker toe bijgedragen. Desalniettemin blijft het duidelijk belangrijk dit debat te blijven ondersteunen, gezien vandaag nog steeds vacatures verschijnen waarbij de krijtlijnen van het speelveld niet correct uitgetekend worden.
- Een tweede conclusie is dat op vlak van faire en correcte verloning van freelance-medewerkers nog behoorlijk wat werk op de plank ligt. In Nederland is ondertussen een minimumtarief voor de zogenaamde 'ZZP-ers' ingevoerd (zelfstandige ondernemer zonder personeel), die moet voorkomen dat medewerkers te weinig worden betaald voor de diensten die zij leveren. In de prijszetting die zelfstandigen hanteren dienen nl. ook andere kosten dan het pure werk van de opdracht verrekend. Denk maar aan administratieve kosten, kledij & persoonlijke beschermingsmiddelen, verzekeringen, kosten voor opleiding…
- Wat dan een fair practice is, waar een correcte verloningsnorm ligt en welke werkomstandigheden dienen te worden gewaarborgd, is voer voor verdere discussie. Afspraak op de STEPP-Contactdag van 13 juni in Cultuurcentrum Westrand in Dilbeek.

VEILIG DE HOOGTE IN (EN WEER NAAR BENEDEN)

De STEPP collegadag in Bree

Jan Decalf

Op onze Collegadagen verzamelen leidinggevende technici van grote en kleine huizen, gezelschappen en cultuurcentra rond de tafel voor een inspirerende middag rond een niet-zo-technisch thema. Zo hadden we het al eens over teammanagement, duurzaamheid en ventilatie. Op de jongste editie in CC De Zeepziederij in Bree gingen de gesprekken over veiligheid op de werkvloer en persoonlijke beschermingsmiddelen.

Eén van de heikele punten is werken op hoogte. Dat is tegelijk iets waar we in onze sector misschien wel het vaakst mee worden geconfronteerd en waar nog veel misverstanden over bestaan. We trappen – met onze veiligheidsschoenen – een open deur in als we nog eens verwijzen naar de basiscompetenties zoals ze beschreven zijn in de ETTE geboden. Je vindt ze terug op onze website.

Maar dan nog moet er telkens weer op gehamerd worden om die richtlijnen juist toe te passen. En dat is nu net het punt waarop iemand, bijvoorbeeld de leidinggevende, het voorbeeld moet geven en het evangelie verkondigen zoals het werd overgeleverd door de apostel Securix.

We citeren nog even het handboek: "Op basis van de ongevallentheorie hebben we risico's geïdentificeerd. De volgende stap in het risicomanagement is om maatregelen te nemen om de situatie veiliger te maken. De manier om dit te doen, hangt af van de gehele situatie. Waar mogelijk zullen we de oorzaken van een mogelijk ongeluk aanpakken door risico's of een samenloop van risicofactoren te vermijden. Wanneer dit niet mogelijk is, zullen we proberen de gevolgen te verkleinen.

Het principe gaat als volgt, we evalueren het risico, nemen de best mogelijke maatregel en evalueren het risico dat dan overblijft tot het acceptabel wordt. Het is belangrijk om de gehele situatie bij de evaluatie te betrekken, omdat het mogelijk is dat je een nieuw risico creëert door een risicofactor te beperken.

Er zijn vijf soorten maatregelen die we kunnen nemen. Sommige garanderen met meer zekerheid een veilige situatie dan andere, maar niet elke maatregel is toepasbaar in elke situatie. In sommige gevallen zou het risico beperken ook de functionaliteit beperken van de actie die we proberen veiliger te maken. De juiste maatregel kiezen is altijd een evenwicht zoeken tussen veiligheid en bruikbaarheid. De vijf soorten acties (van beste tot minst goede) zijn: 1. Het risico elimineren - 2. Collectieve bescherming - 3. Individuele bescherming - 4. Training - 5. Informeren en waarschuwen."

Je zou denken dat daarmee de kous af is. En toch, en toch, en toch. Bij een eenvoudige rondvraag blijkt dat het een minderheid is van podia waar je verplicht wordt om valbeveiliging te dragen als je met de hoogtewerker aan de slag gaat. Ook al is het een model dat alleen verticaal beweegt, ook al verplaatst het apparaat zich niet met een persoon op hoogte (elektrisch of aangedreven door een handlanger), ook al hou je je flink binnen de veiligheidskooi. Dan nog.

De Europese visie is dat een werkgever zich moet gedragen als een goede huisvader. Dat wil zeggen dat hij kennis moet hebben van de te volgen wetgeving. Voor die kennis, wijst de wetgever naar de normering van de persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM), zoals bijvoorbeeld de EN keurmerken. Daar staat beschreven hoe je ze moet dragen. Met andere woorden: als in de handleiding van het toestel staat dat je valbeveiliging **moet** dragen, dan ben je ook wettelijk verplicht. Zodra er zich een ongeval zou voordoen, is er een gedeelde schuld. Enerzijds de werkgever die niet voorzien heeft in de nodige PBM's en de opleiding van de gebruiker. Anderzijds ook de gebruiker zelf! Bij fout gebruik, is het slachtoffer dus

mede verantwoordelijk wegens nalatigheid. Omdat die de handleiding niet heeft gelezen.
Het probleem zit dus ook bij de werkgever die de correcte PBM's ter beschikking moet stellen en de nodige training moet geven. Het stopt namelijk niet alleen bij het dragen van bijvoorbeeld een veiligheidsharnas, het gaat ook over de juiste valstopper. Er wordt gewerkt aan een opleiding 'werken op hoogte voor management' waarin het niet gaat over het gebruik van harnassen, maar over de gevolgen van niet-gebruik.
Het doorzicht moet dus van twee kanten komen, maar vermits ook al in veel kleine zalen de nodige uitrusting is voorzien (liften, harnassen, steigers), ligt de bal eerst en vooral op de werkvloer. Met andere woorden het moet een vanzelfsprekendheid worden om veilig te werk te gaan.
Aangezien het doorzicht van twee kanten moet komen, zal als het fout loopt er ook een gedeelde verantwoordelijkheid zijn. Als blijkt dat de werkgever het nodige materiaal, volledig met keurmerken, handleiding en periodiek nazicht, ter beschikking heeft gesteld, zal het echter overhellen richting de werknemer. Bij fout of niet gebruiken, is die sowieso in eerste plaats het slachtoffer en kan hij/zij het in het beste geval nog navertellen. In het andere geval zal er minstens sprake van schuldig verzuim zijn.
Hetzelfde principe geldt bijvoorbeeld als het over rigging gaat. Over het aanslaan van lasten is geen wetgeving. Je valt terug op CE-normering, EN-normering en een code of conduct. Dat laatste verwijst naar (internationale) richtlijnen om te werk te gaan. In onze sector is dat ICOPER (Internationale Code of Practice). Daarin staat hoe je te werk moet gaan, hoe je risico-evaluatie te maken…
Kortom, ook al is er geen eenvoudig reglement zoals bijvoorbeeld de draagplicht van de autogordel, dan nog is er geen excuus om niet volgens de regels te werken. In Nederland en Duitsland zie je in theaters een veiligheidscharter hangen met de regels waaronder gewerkt moet worden. Die doorbraak moet hier nog geforceerd worden.
Nu hebben we nog veel te vaak enerzijds de werkvloer waar complexe handelingen moeten gebeuren tegen een weinig flexibele deadline. En anderzijds een administratie van daar vandaan die zich vooral wil indekken en geen weet heeft van de reële omstandigheden. Wat we missen is het veiligheidsniveau van de leidinggevende op de vloer, die getraind is om zijn mensen te coachen om in die materie een stap verder te gaan. Preventie-adviseurs zouden daar een nuttige rol in kunnen spelen. Maar het blijft veel bij een occasioneel bezoek of 'advies' waarbij niet alle punten en komma's in overweging worden genomen. Er zijn ook voorbeelden van hoe we vooruit kunnen: zoals huizen waar voor elke productie of activiteit een veiligheidsaanspreekpunt is op de vloer. Coaching, duiding en scholing… Opleiding brengt inzicht.
Veiligheid is een onderbelicht aspect van duurzaamheid. We

hoeven geen papier en wasco's meer boven te halen om aan bestuurders het nut van energiebesparende maatregelen uit te leggen. Maar investeren in veiligheid is evengoed een onderdeel van duurzaamheid, van bewust omspringen met de mens, van welzijn op het werk, van ergonomie. Een trekkenwand is duur, maar schakelt zoveel risico's uit. Alleen is dat veel moeilijker om te verkopen.
STEPP helpt graag om de wereld te verbeteren. We verwezen hoger al naar het veiligheidspaspoort. Het ETTE project ontwikkelde een Europese veiligheidsopleiding voor podiummedewerkers met een bijbehorend veiligheidspaspoort. Deze opleiding is gebaseerd op 10 ESCO-competenties die elke medewerker die op een podium werkt, moet beheersen.
De inhoud van de cursus weerspiegelt de visie dat veiligheid een manier van leven is. Iedereen op het podium, van stagehand tot stagemanager, moet zich veilig kunnen gedragen, de mechanismen begrijpen achter veilig werken en een kritische veiligheidsattitude ontwikkelen. In tegenstelling tot andere veiligheidsopleidingen is deze cursus niet gericht op wetgeving, maar op competentie, op het beheersen van een veilige werkpraktijk. Het is gericht op 'in staat zijn' in plaats van 'weten', kunnen in plaats van weten.
Het vervolg is dat je nu ook een certificaat kan bekomen. ETTEC (de Europese raad voor en certificatie van podium- en eventtechnici) is een internationale non-profitorganisatie die de internationale wederzijdse erkenning van certificaten in de podiumkunsten- en evenementensector ondersteunt. ETTEC verenigt nationale beoordelingscentra en certificeringsinstanties met als doel om de wederzijdse kwaliteit te garanderen, gemeenschappelijke beroepsprofielen te ontwikkelen en assessoren, mentoren en trainers op te leiden. Met als doel een internationaal geharmoniseerd veiligheidsdenken waar overal de lat op hetzelfde niveau ligt. Voor België zitten o.m. STEPP en RITCS in de raad.

investeren in veiligheid is evengoed een onderdeel van duurzaamheid

Maar opdat het niet zou blijven bij de dode letter van een handboek, is er een website waar je online een parcours kan doorlopen, ondersteund met tientallen filmpjes over hoe je veilig kan werken op een podium. Kijk zeker eens op veiligheidspastpoort.be.
De sector is wel degelijk op zoek naar een manier om naar een doorgedreven professionalisering te gaan. Vertrekkende vanuit de basis, de opleiding, bouwen we verder naar een gecertificeerde vakkennis. Amplo bijvoorbeeld is vragende partij om al wie via hen wil werken, een veiligheidspaspoort te eisen. Op die manier garandeert de sector een algemeen veiligheidsniveau, analoog met het ARAB of het AREI.
STEPP zit mee in het overleg podiumtechnieken samen met

het Sociaal Fonds en ook daar ligt het ETTEC als basis op tafel. Het is alsnog niet de bedoeling dat STEPP of het SF opleidingen gaat organiseren om al de punten van het ETTEC te doorlopen. Maar mocht blijken dat voor bepaalde aspecten meer praktische training nodig is, dan kunnen we eventueel modules gaan aanbieden.
Zoals we konden verwachten – en heel hard op hoopten – brachten de leidinggevende technici rond de tafel heel interessante inzichten rond dit thema. Van werken op hoogte tot al dan niet gebruik van PBM's. Wie met wat kennis van zaken op de vloer staat, kijkt ook anders naar bijvoorbeeld keuring van installaties. Vrijwel iedere opdrachtgever – lees een openbaar bestuur of een preventieadviseur ver weg – wil wel dat de frequentie van keuring strikt wordt nageleefd, ook al kost dat handenvol geld. Maar toch zijn ze minder toeschietelijk als het gaat over onderhoud. Laat je een installatie regelmatig nakijken, heb je vaak een beter resultaat. Een inspecteur zal wel nakijken of de belasting van de takels in overeenkomst is met de technische voorschriften, maar een installateur zoals Han Stakebrand zal er effectief die belasting op toepassen om te zien of alle onderdelen naar behoren functioneren.
Samengevat kan je stellen dat in huizen waar een vaste ploeg technici onder een coachende hoofdtechnieker werkt, er veel strenger en strikter wordt gewerkt aan veiligheid. En dus waar er vooral een losse ploeg van ingehuurde krachten aan de slag is, er een groter risico is op interpretatie van de regels. Gesteld dat alle freelancers volgens het boekje werken, heb je ook nog een minder veilig huis voor je publiek. Want er zijn huizen waar elke maand een evacuatie oefening wordt gedaan en één keer per jaar ook met publiek. Moet je dan terugvallen op techniekers die de zaal niet kennen, of de oefeningen niet gehad hebben, dan is de kans op een minder vlotte ontruiming wel wat groter.
Er zijn huizen waar de veiligheidsoefeningen heel eenvoudig worden aangeleerd, met een plattegrond en wat figuurtjes. Je kan een systeem uitwerken waarbij elke werkpost (de vestiaire, de regie, frontstage, backstage, bureaus, foyer…) een steekkaart heeft waarop staat wat er van de bemanning van die post wordt verwacht. In Bree liggen er op strategische plaatsen nooddozen klaar: aan de brandhaspels, bij de toog van de foyer, in het technisch lokaal, op het podium etc. In elke box zitten twee fluohesjes, een zaklampje en een set steekkaarten. Op die kaarten staat bondig uitgelegd wat je moet doen in welk geval.
Het collectief werken aan een duurzame werkomgeving is cruciaal. Dat geldt voor het hoger niveau waar de sector eendrachtig met beleidsmakers onderhandelt of op de kleine schaal van het podium. In je huis moeten techniekers, administratie en programmatoren op dezelfde lijn staan. Het huisreglement is dan niet voor interpretatie vatbaar, bij wie de klant ook gaat aankloppen. Als elk huis in haar technische fiche vermeldt dat veiligheidsschoenen verplicht zijn en een harnas als je de hoogte in gaat, dan wordt dat snel evident. ■

WAT IS DE WETGEVING ROND VALBEVEILIGING VOOR HOOGWERKERS?

De Europese wetgeving verklaart dat er beschermende maatregelen getroffen moeten worden bij werken op de hoogte. Bovendien moet de gebruiksaanwijzing van arbeidsmiddelen altijd strikt gevolgd worden. Bijna alle fabrikanten van hoogwerkers schrijven in hun gebruiksaanwijzing het gebruik van valbescherming voor, dus valbeveiliging voor hoogwerkers is wel degelijk verplicht.
De meeste Europese landen hebben ook een eigen nationale wetgeving betreffende het werken op hoogte. Daarin staat beschreven vanaf welke hoogte maatregelen nodig zijn. Dit niveau verschilt van land tot land. In België is dit vanaf 2 meter, in Nederland vanaf 2,5 meter en in Frankrijk is er zelfs geen minimale hoogte. Van zodra er in Frankrijk valgevaar is, is beveiliging vereist.
Ook voor de keuring van valbeveiliging bestaan er wetten. Deze schrijven voor dat je valbeschermingsmiddel geregeld geïnspecteerd moet worden, afhankelijk van de wetgeving in ieder land. Voor België bijvoorbeeld is dit minstens één keer per jaar. Na een val moet je het middel meteen aan een nieuwe controle onderwerpen. Vervolgens moet je de valbeveiliging laten herstellen en herkeuren.
WAT ALS HET TOCH FOUT LOOPT?
Indien je toch van de hoogwerker valt, kan je slechts 15 à 20 minuten bengelen zonder ernstige gevolgen. Na die periode wordt het bloed ter hoogte van de benen namelijk afgesloten wat kan leiden tot een hangtrauma of harness suspension trauma (HST) en in het slechtste geval zelfs tot de dood.
Naast valbeveiliging is dus ook een evacuatieplan fundamenteel voor een veilig gebruik van hoogwerkers. Werk dus nooit alleen met een hoogwerker! Zorg dat er altijd een collega in de buurt is die jou of je werknemer kan evacueren bij een val.
HOE KRIJG JE HET VERKOCHT?
In het artikel kan je lezen dat een leidinggevende op de vloer met een focus op veiligheid een erg doeltreffend middel is. Huisregels zijn goed, maar dan moet je ze ook volgen en ze aan bezoekende techniekers opleggen. Het ontvangende huis is immers mee verantwoordelijk. Er zijn huizen waar je als bezoekend technieker een formulier 'werken met derden' voorgeschoven krijgt. Daarin verklaart de technieker dat hij met een hoogtewerker kan werken. Nu is het voldoende dat de technieker ter plaatse een uitleg heeft gekregen over hoe om te gaan met de machine. Leidinggevende technici doen er goed aan om eenvoudige werkpostfiches te maken met daarop de te volgen regels.

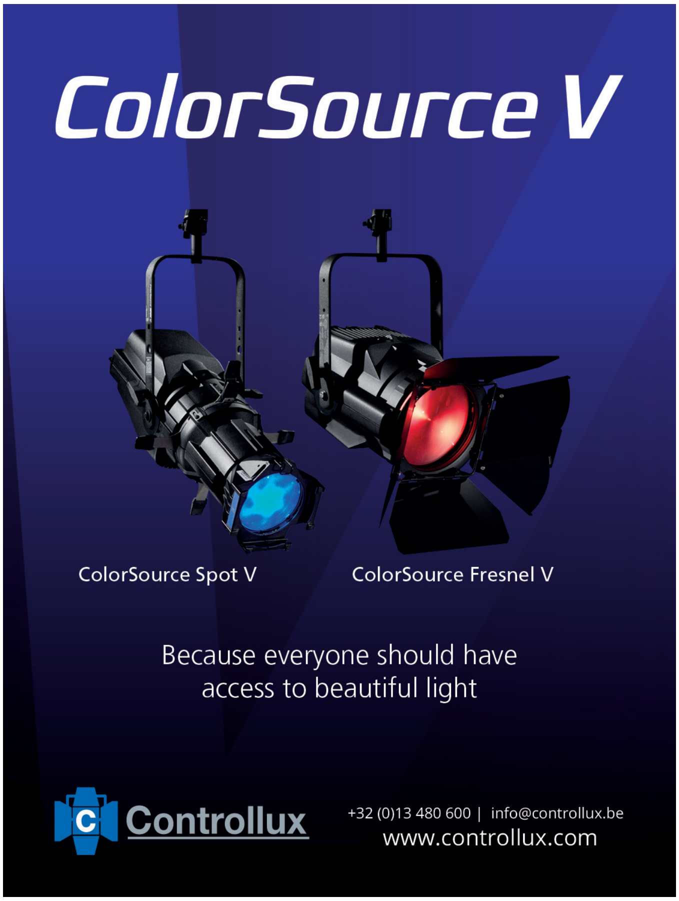

AGENDA

04 05 23 14u00 - 17u00

Inspiratiedag intelligent licht (Chauvet)

Het is zover! Een nieuwe inspiratiedag staat op de kalender. Op 4 mei zijn we te gast bij Chauvet Europe. Na een netwerkmoment met broodjeslunch voorzien we een plenair gedeelte. Daarop gaan we samen op stap in het bedrijf en bekijken we intelligent licht van dichterbij. De inspiratiedag is gefocused op theatertechnici van de lokale cultuurcentra die graag hun blik willen verruimen rond intelligent licht. Let op! Maximum 20 deelnemers, dus schrijf je snel in.
Inschrijven via website: Kostprijs 35 euro per deelnemer, exclusief voor STEPP leden.

Rondleiding achter de schermen – De Bourla Schouwburg

Over de Bourla vloeide al heel wat inkt in ons magazine. Tijd om er eens in de coulissen en onder de scene te gaan neuzen.
Meer info volgt, hou onze sociale media en nieuwsbrief in de gaten.
Enkel voor STEPP leden.

13 06 23 10u00 - 17u00

Contactdag stepp: wat hangt er allemaal boven mijn hoofd

Uit de enquête die we onlangs hielden, bleek meer dan ooit jullie bezorgdheid rond werk/privé balans, veilig werken, mentaal welzijn en eerlijk loon.

We starten zoals gewoonlijk met een onthaal en een plenaire zitting. Na de middag splitsen we ons op in de verschillende deelthema's. Benieuwd wie er allemaal komt? Hou dan onze sociale media in de gaten.
Inschrijven via website: Kostprijs vanaf 95 euro per deelnemer

15 16 17 06 23

Driedaagse basisopleiding licht (Antwerpen) 15, 16 en 17/6/2023 10u00 - 17u00

Aan de hand van een praktijkvoorbeeld verkennen we het proces van een lichtontwerp. We beginnen bij het begin, met de eigenschappen van licht, lichtbronnen en armaturen, altijd met de artistieke toepassingen in het achterhoofd. De theorie wordt ook steeds meteen aan de praktijk gelinkt.
Hierbij besteden we aandacht aan werkmethodes en handige tips en tricks voor veilig werken en het efficiënt gebruik van armaturen.
Deze cursus start bij de absolute basis van licht en belichting. Daarna graven we ook dieper, zodat de cursus geschikt is voor beginners maar ook voor mensen die al iets langer met belichting bezig zijn en hun kennis willen opfrissen en verdiepen.
DOCENT: Glen D'haenens is actief als lichtontwerper. Hij is diensthoofd licht, geluid, video en special-effects bij de Vlaamse Opera.
Inschrijven via website: Kostprijs vanaf 200 euro per deelnemer

“SHAKE THE STAGE“

In Memoriam Franco Dragone

Roel Proesmans

Zes maand geleden ontviel ons een tycoon uit de entertainment sector. Op 30 september 2022 kreeg hij een hartaanval en stierf in een ziekenhuis in Caïro. Franco was in Egypte om de historische locatie te verkennen voor een mogelijke productie.

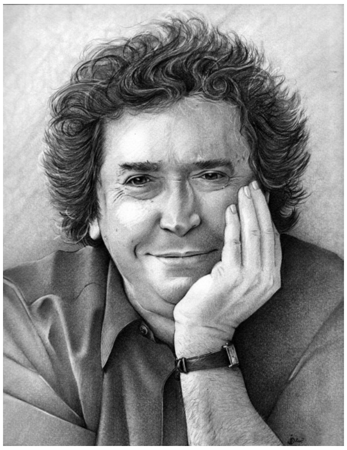

Hij had als artistiek directeur net nog zijn geschenk na vier jaar afwezigheid aanschouwd. Het massaspektakel ‘Décrocher la lune’. Het verhaal van Sancho Gilles die alles overwint. Een stadsopera in zijn grijze La Louvière jaren geregisseerd door Luc Petit, maar ditmaal in een regie van Fabrice Murgia.

Als kind van Italiaanse immigranten, geboren in het dorpje Cairano op een heuvel in Avellino in het Zuiden van Italië kwam hij op zevenjarige leeftijd aan tussen de terrils van de Borinage.

Hij studeerde Drama aan het Koninklijk Conservatorium te Bergen. Was eerst als acteur en auteur actief, stichtte een folkgroep alvorens enkele stukken te regisseren in de stijl van Dario Fo. Hij was verliefd op commedia dell’arte en trok dan in 1982 naar Quebec om er les te geven aan de Nationale Circusschool van Montreal. Franco werd er opgemerkt door Guy Laliberté, stichter van de Cirque du Soleil en werd er ontwerper van verschillende shows waarvan de namen nu nog steeds door eenieder herkend worden. Tussen 1985 en 1999 tekende hij als creatief directeur voor niet minder dan tien shows, waaronder: ‘Le Cirque Réinventé’, ‘Nouvelle Expérience’, ‘Saltimbanco’, ‘Quidam’, ‘Mystère’, ‘Alegria’, ‘O’ en ‘La Nouba’. Zo werd hij bekend om zijn ontwikkeling van een nieuw genre door het mengen van menselijke prestaties, dans, de vier elementen van het leven, technologie en muziek.

Na een time out van twee jaar keerde hij in 2000 terug naar La Louve om er zijn firma Dragone Entertainement Group op te richten. De creatie van de openingsceremonie van het Europees voetbalkampioenschap was het eerste wapenfeit, gevolgd door een eerste ‘Décrocher la Lune’.

In 2002 troonde hij Céline Dion naar het Waalse stadje om er haar Las Vegas show ‘A New Day‘ voor te bereiden. In datzelfde jaar richt hij er ook zijn eigen kostuumatelier op dat onder andere levert aan Holiday on Ice. Heden ‘Tailleurs de Rêve’ genaamd.

Dit glamspektakel werd gevolgd door een eerste ‘in the round’ waterspektakel: ‘Le Rêve’ in het Wynn’s hotel in sin city in 2005. Deze show draaide 15 jaar lang als trendsetter. Total Immersive Theatre was geboren.

Ook het spektakel voor de 400ste verjaardag van Quebec en de openingsceremonie van het Guillemins Station te Luik waren van zijn hand. Net zoals ‘The House of Dancing Water’ en ‘Taboo’ (Macau), ‘Aida’ (Napels), ‘Kdo’ (Brussel), ‘The Han Show’ (Wuhan), ‘The Dai Show’ (Xishuangbanna), ‘Paris Merveilles’ (Lido), ‘Lands of Legends’ (Antalya, Turkije), ‘Philipp Kirkorov – Me’ (Rusland), ‘La Perle’ (Dubai, VAE).

De rue Belle-Vue 23 in La Louvière was omwille van zijn sociale en familiale betrokkenheid met de stad al die tijd de thuisbasis van teams van wereldklasse in elke discipline. Een ploeg medewerkers die betrokken waren bij het hele productieproces van Franco’s creaties. Volgens Franco kon elk detail, zelfs het meest triviale, met verbeelding opnieuw worden uitgevonden. Alsof het door de ogen van een kind wordt gezien.

De juridische geschillen stonden in schril contrast met zijn artistieke excellentie en de erfenis die hij mondiaal nalaat.

Zijn stelling dat geen enkele nieuwe technologie de menselijke uitvoering kan vervangen, waren echter geenszins een afkeer van vernieuwende technologie. De vernieuwende taal voor theater, circus en technologie liet toe om nieuwe bakens uit te zetten.

Wie met hem werkte, werd permanent uitgedaagd om tot het uiterste te gaan en hem alle beschikbare mogelijkheden aan te reiken.

Hij noemde dit “Shake the Stage“.

Deze permanente uitdaging aangaan, is het grootste eerbetoon dat wij hem kunnen betuigen. ■

Franco Dragone: 12 december 1952 – 30 september 2022

Foto © Jan Van Maele

WC'S
LOCKERS

KLAAR VOOR DE KNAL: DE HISTORISCHE CANON KAN WORDEN INGEZET

Chris Van Goethem

Het Canonproject is afgerond. Dit is de iets minder controversiële versie over theatertechnieken, maar daarom niet minder interessant. Dit Europese Erasmus plus project, geleid door het Kenniscentrum Podiumtechnieken RITCS, liep (met verlengingen) drie en een half jaar. Het had als doel om "het bewustzijn en het begrip van de geschiedenis van de podiumtechnieken te vergroten, met een focus op de praktijken en de technieken".

Het Canonproject sluit dan ook aan bij het huidige discours over het behoud en de digitalisering van het culturele erfgoed van de podiumtechnieken. Dit erfgoed en haar geschiedenis zijn niet alleen een essentieel element in de opleiding van theatermakers en technici, maar ook broodnodig voor de identiteit van theaterprofessionals en als impuls voor innovatieve ontwikkelingen.

Het is een zeer multidisciplinair project, met mensen uit verschillende vakgebieden (podiumtechniek, scenografie, architectuur). Uit verschillende opleidingen met elk hun eigen stijl, aanpak en methodes (van zeer praktisch tot eerder academisch). Uit verschillende landen, contexten, culturen, … met andere inzichten en een andere kijk op de geschiedenis. Gedurende drie en een half jaar werkten we samen met 25 docenten en een honderdtal studenten uit negen opleidingen uit België, Tsjechië, Spanje, Duitsland, Italië, Zweden en de UK. We deden workshops, bezochten theaters, musea en scholen. We planden, herplanden en herplanden opnieuw. Want reizen tijdens Covid was niet evident. We ontmoetten specialisten en gedreven verzamelaars. We ontdekten elkaars cultuur en gebruiken. Er werd onderzocht, gediscussieerd, uitgetest, verbeterd. En, voor wie er zich zorgen over maakt, we hebben ook veel plezier gehad. Samen gegeten, gebowld, voorstellingen gezien, en vooral nieuwe vrienden gemaakt. Het resultaat van dit alles zijn vijf concrete resultaten, die vrij te gebruiken zijn als open source materiaal, waarvan we geloven dat ze ons doel voor een stukje waarmaken en die bruikbaar zijn voor collega's en professionals in ons vakgebied.

100 verhalen

De honderd verhalen vormen de Canon, de belangrijkste scharnierpunten in de geschiedenis van de podiumtechnieken. En zoals elke canon is dat de interpretatie van de makers, een reflectie van de geschiedenis vanuit ons tijdsbeeld. Je vindt alvast twee verhalen in dit magazine. Er volgen er nog, maar wie niet kan wachten kan ze alvast in het Engels lezen op Canonbase.eu.

De verhalen zijn tijdens het project geschreven. Studenten gingen met een thema en een periode aan de slag, deden onderzoek en schreven een verhaal. Dit verhaal werd herwerkt

door de docenten om eenheid in de verschillende teksten te krijgen. Uiteindelijk kwam het verhaal dan terecht op een matrix van 10 tijdsperiodes en 10 thema's. De verhalen werden op de Canonbase geplaatst en werden daarna gebundeld in een boek.

Canonbase

Canonbase is een gestructureerde verzameling van informatie over de podiumtechnische geschiedenis. De database bevat op het moment dat we dit schrijven 11.896 theaters, 2.800 personen, waarvan 2.457 architecten en 544 auteurs, 1.865 technische termen, 1.658 bronnen, 1.149 beschrijvingen van technische toestellen en uitrusting, 96 fabrikanten en 68 collecties van materiaal en/of informatie.
De online Canonbase maakt de informatie doorzoekbaar en geeft ze ook grafisch weer d.m.v kaarten, tijdslijnen, schema's en boomstructuren. De informatie wordt ook gestructureerd aangeboden. Bijvoorbeeld: als je naar België gaat kijken, dan zie je op de kaart alle theaters in België die in de Canonbase zitten. Je ziet ook de belangrijkste gebeurtenissen op de tijdslijn. Er is een lijst van personen, van theaters, van organisaties, van fabrikanten, van collecties, van bronnen, van mensen die in België gewerkt hebben. Vanuit elk van die visualisaties kan je dan verder klikken. Waar mogelijk kan je ook verder klikken naar de originele bronnen waar meer informatie te vinden is.
In de database nemen we in principe alleen informatie op die niet elders digitaal te vinden is, behalve wanneer die nodig is voor de visualisatie van de informatie of wanneer die dreigt verloren te gaan. De informatie werd verzameld door 'harvesting', het oogsten van informatie op het internet en in papieren bronnen. Die informatie werd dan geïmporteerd, opgeschoond, gestructureerd en in machine leesbare informatie omgezet. Heel wat informatie bestaat immers enkel in tekst waarmee een computer weinig kan aanvangen om bijvoorbeeld een lijst van theaterbranden te maken.
De database is uiteraard niet volledig, het is een 'work in progress'. Maar wat ons wel verbaasd heeft, is hoe weinig er bijvoorbeeld over onze Vlaamse schouwburgen, cultuurcentra en andere cultuurgebouwen online terug te vinden is. En dan hebben we het nog niet over bijvoorbeeld de kamertheatertjes uit de jaren 60! Van sommige zalen is amper het bouwjaar of de architect terug te vinden, laat staan dat grote verbouwingen of technische aanpassingen nog te vinden zijn. Het zou mooi zijn als we de gebouwbeheerders konden overtuigen om minstens een stukje geschiedenis op hun website te zetten.
Hier is ook een taak voor jou, onze geachte lezer, weggelegd. Zoek je eigen gebouw eens op en kijk of er informatie ontbreekt. Dat kan basisinformatie zijn, data, namen, etc. Maar we zijn ook op zoek naar oude technische fiches en plannen, (backstage) foto's, foto's van de technische cabine, materiaal… Ook handleidingen, brochures van materiaal of oude reglementen zijn welkom.
Uiteraard zal de Canonbase nooit af zijn, maar hoe meer mensen er aan meewerken, hoe meer informatie we kunnen samenbrengen. Daarbij zorgen wij er dan weer voor dat die informatie gedeeld wordt met vb. Wikidata, zodat ze niet verloren gaat.

Tools / hulpmiddelen

De tools of hulmiddelen zijn in de eerste plaats bedoeld voor opleidingen. Het zijn praktische hulpmiddelen zoals 3D visualisaties, constructietekeningen, video's, spellen, simulaties, posters… die in een lesomgeving kunnen gebruikt worden. Maar sommige, zoals het Anno Teatri spel, kunnen een fantastische aanwinst zijn voor een greenroom bijvoorbeeld.
Een gedeelte van de tools werden door studenten en docenten uitgewerkt en getest tijdens de workshops. Andere bestonden al en werden herwerkt en uitgetest. Ten slotte zijn er een aantal die we van andere organisaties zoals DigitalDTHG mochten overnemen of open source zijn. Alle tools staan in de Canonbase. We hopen dat collega's en docenten ons nog meer materiaal aanbrengen, zodat de collectie uitbreidt.

Methodologieën

De podiumtechnische geschiedenis wordt soms gegeven in een apart vak, maar ook vaak als deel van een technisch vak, als context of om de werking van hedendaagse apparatuur te begrijpen. In de methodologieën delen docenten goede praktijken om praktisch met de geschiedenis aan de slag te gaan. Dat kan dan gaan over het bouwen van modellen van en experimenteren met historische apparatuur, een bruitage workshop met geluidsmachines, een zoutwaterdimmer bouwen, een theater ontwerpen met een blokkendoos, een manier om terminologie te leren, een theater in peperkoek bouwen…
De methodologieën zijn online beschikbaar in de Canonbase maar ook in boekvorm. De lesgever kan een keuze maken op basis van onderwerp, de benodigde tijd, ruimte en materiaal en de groepsgrootte. Maar sommige van de methodologieën zijn ook bruikbaar in de praktijk. Als je bijvoorbeeld een geluidsmachine nodig hebt of een theater wil ontwerpen kunnen ze zeker inspiratie geven. We hopen dat collega's hun ideeën zullen blijven delen zodat we de collectie kunnen uitbreiden.

Netwerk

Het minst zichtbare, maar zeker niet minst belangrijke resultaat van dit project is het netwerk. We hebben honderden mensen ontmoet en gesproken, mensen met dezelfde passie vaak. We hebben ze samengebracht en ideeën uitgewisseld. Er is een netwerk gegroeid waarmee we aan de slag kunnen om verdere stappen te zetten.

En nu?

Het Canonproject is afgerond, maar het werk is niet gedaan. Er

ligt nog veel materiaal te wachten. Er zijn veel nieuwe ideeën, er moet nog veel gedocumenteerd worden. Elke dag is er een dag meer geschiedenis, elke dag ontdekken we nieuwe zaken. Het zal nooit ophouden. En we willen verder met het netwerk aan de slag om nog meer informatie toe te voegen, een soort van crowd sourcing, waarbij iedereen een stukje informatie aanbrengt dat de puzzel vervolledigt. En daar kan ook jij, geachte lezer, aan bijdragen!

Links

Projectwebsite: www.canon-timeline.eu. Daar vind je ook de link naar vorige artikels in STEPP over het project.
Canonbase: canonbase.eu
Kenniscentrum Podiumtechnieken RITCS: www.podiumtechnieken.be
Contact: chris.van.goethem@ehb.be

HET ASPHALEIA SYSTEEM, EEN BRANDVEILIG PODIUM

In de 19e eeuw brandden de houten theaters, vaak verlicht door open vlammen, vaak af. Soms met veel verlies aan mensenlevens en altijd tegen hoge financiële kosten. Het Asphaleia-systeem voor het bouwen van podia was een grote stap vooruit in veiligheid op alle gebieden van theaterproductie.
De Weense ingenieursvereniging Asphaleia (Gesellschaft zur Herstellung zeitgemässer Theater 'Asphaleia') ontwikkelde tegen het einde van de 19e eeuw een alomvattend theaterbouwconcept. Veiligheid - het Griekse woord asphaleia - stond voorop, maar ook esthetische criteria als zichtlijnen en volledig elektrische verlichting kwamen aan bod. Het toneelmachine systeem legde de basis voor moderniteit, waarbij hydrauliek de handmatige bediening verving.
Het Asphaleia-systeem was bedacht door de ingenieur Gwinner en de decoratieschilder van de hoftheaters Johann Kautsky, beiden uit Wenen. Het systeem was een reactie op de brand in het Ringtheater (in 1881), die leidde tot strenge veiligheidsvoorschriften in de theaterbouw. Het verving het tot dan toe gebruikelijke hout als bouwmateriaal door ijzer en bracht een aantal verbeteringen aan de toneelmachines. De Asphaleia Society ontwierp vuurvaste podiummachines met een stalen constructie die in beweging werd gezet door waterhydraulica. Dit ingenieuze ontwerp werd voor het eerst gerealiseerd in Boedapest in 1884 op het podium van het door Miklós Ybl geplande operagebouw en vervolgens gebouwd in slechts tien maanden.
Je kan ingenieur Robert Gwinner beschouwen als een grondlegger van de moderne theatermachinerie. Zijn ontwerpen voor podiumapparatuur werden in veel andere theaters gebruikt, onder meer in het Landestheater in Praag, het Raimundtheater in Wenen, de nieuw gebouwde theaters in Halle an der Saale, Göggingen bij Augsburg, het Theatre Royal, Drury Lane in Londen en het Great Theatre in Chicago. In 1882 kregen Gwinner en Co. het patent van een 'theatermachine die perfecte mobiliteit van de toneelcomponenten biedt met perfecte veiligheid in elk opzicht'.

Het waren echter niet alleen veiligheidsaspecten die het nieuwe theaterconstructieconcept van de Aspahleia Society inspireerden. Ze zagen het brandgevaar eerder in de context

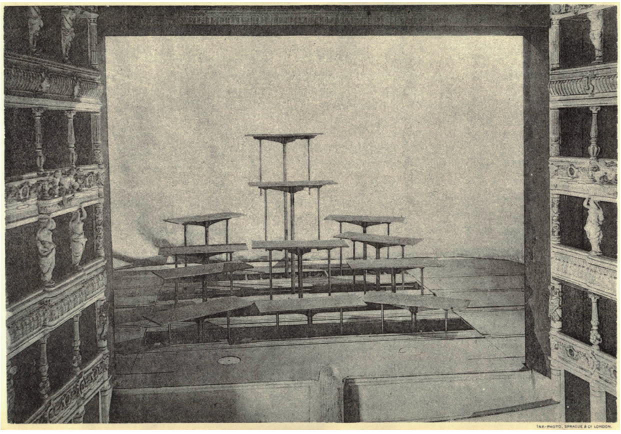

Asphaleia Stage at the Budapest Opera House, 1884

van een dringend noodzakelijke hervorming van het theater. Ze achtten het theater niet alleen onveilig in zijn traditionele vorm, maar ook esthetisch ongeschikt om aan de hedendaagse eisen te voldoen.
Het achterhaalde achtergrond-/landschapssysteem was niet in staat om een totale illusie te creëren. In het beste geval kon het slechts een situatie suggereren. Het toneeldecor moest de stap maken van het vlakke naar het plastische, van tweedimensionaal naar driedimensionaal. De Asphaleia Society riep daarom op tot een complete, state-of-the-art systeemverandering in het theater. De focus lag op het podiumsysteem. Met name bij de podiummachines, waar ze het grootste risico zagen op het uitbreken van brand. In die tijd werden podia gebouwd van gemakkelijk brandbaar hout en moesten ze worden vervangen door staal.
De stadsschouwburg in het Duitse Halle verving in 1883-1886 een houten voorganger. Door de kracht van hydraulische machines konden vijf segmenten van het podium als platforms worden verlengd, neergelaten, in een schuine stand worden gezet en zelfs in een schommelende beweging worden gezet. Een halfrond cyclorama nam de plaats in van de eerdere vleugels en achtergronden. De hydrauliek dreef ook delen van de trekkenwand aan.
Het hydraulische systeem verving de handmatige bediening van het podium volledig, wat voor die tijd revolutionair was.

Een controlesysteem maakte bediening door slechts één persoon mogelijk. Hierdoor, zo waren ze overtuigd, kon ook het aantal slecht gekwalificeerde stagehands worden verminderd en daarmee het risico op ongevallen. Daarom eiste het Aspahleia-systeem ook de introductie en verbetering van de opleiding van theatermachinisten.
De veiligheidsinstallatie omvatte een ronde ijzeren buis rondom de zaal en de toneeltoren. Van daaruit vertrokken verticale buizen naar alle verdiepingen om het water van de kelder naar alle delen van het gebouw te transporteren in geval van brand. Elektriciteit werd opgewekt door twee stoommachines van 60pk in hun eigen kelder, genoeg voor de volledige verlichting aan te sturen. Daardoor werd de kans op brand sterk verkleind ten opzichte van de vroegere gasverlichting. Er was ook een tweede systeem voor noodverlichting.
Het Asphaleia-systeem begon met aandacht voor veiligheid en veel van de veiligheidsinnovaties die het introduceerde, zijn nog steeds te zien in theaters: stalen constructie van de podiumbouw en vliegsystemen; secundaire verlichting bij stroomuitval van het hoofdsysteem; drenchersystemen om bij brand in grote hoeveelheden water te sproeien. Aangedreven machines hebben de behoefte aan handmatige hantering verminderd en het mogelijk gemaakt veiligheidsmechanismen in te bouwen.
De totaalbenadering van de Weense ingenieurs, waarbij alle aspecten van theaterproductie in rekening werden genomen, zette een nieuw tijdperk in van podiumontwerpen. En zo kwam een einde aan 400 jaar gebruik van hout als basis voor theatertechnieken. Het was tegelijk ook de basis van de huidige gemechaniseerde podiumsystemen.
De illusies van de eerdere podia werden vervangen door

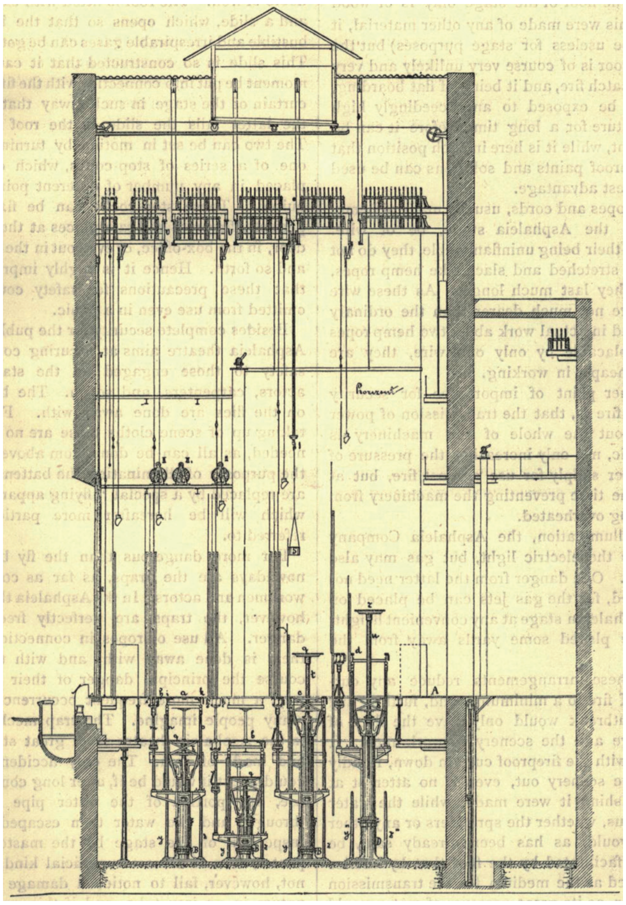

Flying at the Budapest Opera House

ruimtelijk decorontwerp, wat nieuwe artistieke mogelijkheden opende voor modern theater met elektrische podiumverlichting. Het gepatenteerde podiumsysteem van Asphaleia met zijn ingenieuze technische oplossingen werd later geïnstalleerd in theaters over de hele wereld. Elke podiumtechnologie van vandaag is een doorontwikkeling van het Asphaleia-systeem. ■

Elke podiumtechnologie van vandaag is een doorontwikkeling van het Asphaleia-systeem.

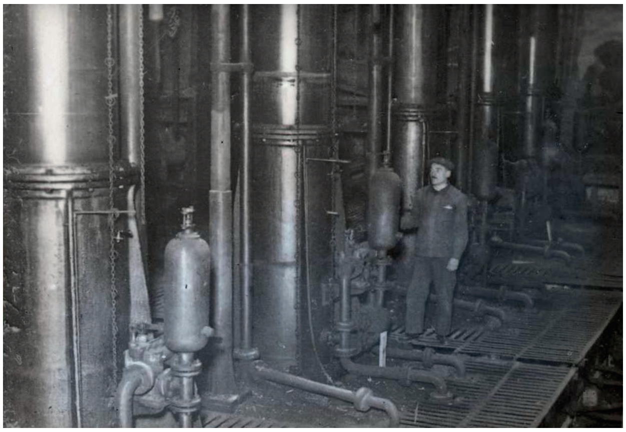

Hydraulic lifts at the Budapest Opera House

LEARNING TO SAY NO:

DE RAMP MET DE LOVE PARADE EN DE IDENTITEIT VAN TECHNICI

Bij de ramp met de Love Parade in 2010 in het Duitse Duisburg kwamen 21 mensen om het leven. Veel factoren hebben bijgedragen aan deze tragedie, maar nog lijken niet alle lessen geleerd. Hoe moeten technici en andere theaterprofessionals 'nee' te zeggen als het nodig is?
De Love Parade was een populair festival voor elektronische dansmuziek (EDM) en 'technoparade' dat in 1989 in West-Berlijn, Duitsland, ontstond. Het werd jaarlijks gehouden in Berlijn van 1989 tot in 2006. Daarna zwerfde het rond in het Ruhrgebied en trok soms meer dan 1 miljoen mensen. Het evenement verliep niet altijd zonder problemen: in sommige jaren kregen de organisatoren niet de benodigde vergunningen, waren er klachten over het gedrag van de aanwezigen en het ontbreken van goede voorzieningen, zoals toiletten.
De Love Parade 2010 in Duisburg vond plaats op 24 juli, met naar verluidt tussen de 200.000 en 1,4 miljoen mensen die het evenement bijwoonden. De toegang tot het festivalterrein zou om 11.00 uur worden vrijgegeven, maar de opening werd met een uur uitgesteld. Er was slechts één hoofdingang naar het festivalterrein, een oprit die bereikbaar was vanuit een 240 meter lange tunnel en verschillende onderdoorgangen. De menigte, die het festival niet kon betreden, bleef de besloten ruimte binnenstromen. Ondanks de oproepen van de politie die de festivalgangers via luidsprekers vroeg om terug te keren terugkeren. Het resultaat was een gedrum, waarbij 21 mensen stierven door verstikking en nog eens 652 mensen raakten gewond.
Geen van de betrokken organisaties of functionarissen nam enige schuld op zich voor de ramp. De organisator van het festival, Rainer Schaller, zei dat de politie de controle van de menigte niet correct had ingeschat. De minister van Binnenlandse Zaken van Noordrijn-Westfalen beweerde dan weer dat de schuld bij Schaller en zijn bedrijf Lopavent en het personeel lag, voor het niet invoeren van de juiste veiligheidsmaatregelen. Later gaf de burgemeester van Duisburg, Adolf Sauerland, toe dat hij het publiek had misleid met betrekking tot het aantal mensen dat naar verwachting het evenement zou bijwonen - de beweerde 1,4 miljoen bleek minder dan 250.000 te zijn.
Tegen tien medewerkers van de stad Duisburg en van het bedrijf dat het evenement organiseerde, werden strafrechtelijke aanklachten ingediend. Deze werden uiteindelijk door

Na jaren van onderzoek en ettelijke processen werd de procedure in mei 2020 geseponeerd.

de rechtbank verworpen omdat de openbare aanklagers er niet in slaagden bewijs te verzamelen voor de vermeende nalatigheid en hun oorzakelijk verband met de sterfgevallen. Na jaren van onderzoek en ettelijke processen werd de procedure in mei 2020 geseponeerd. De rechtbank oordeelde dat het gebied niet geschikt was voor de Love Parade 2010. Geen van de tien beklaagden werd veroordeeld.
De ramp met de Love Parade is slechts één van de vele gevallen waarin de veiligheidsplanning te kort schiet en deze incidenten zijn niet nieuw: meer dan een eeuw voor de ramp met de Love Parade deed zich een soortgelijke grootschalige tragedie voor met de brand in het Weense Ringtheater in 1881 die 384 levens eiste. Een gaslamp ging niet aan en toen hij weer werd ontstoken, was er een explosie. Het vuur verspreidde zich snel backstage en vervolgens naar het podium en de zaal. Het jaar daarop vond het zogenaamde Ringtheaterproces plaats. Alle beschuldigde gemeenteambtenaren werden vrijgesproken, terwijl drie theatermedewerkers, de theaterregisseur en twee technici, werden veroordeeld tot gevangenisstraffen van vier tot acht maanden en gedeeltelijke betaling van een schadevergoeding. De regisseur werd al na een paar weken in de gevangenis vrijgelaten bij keizerlijk pardon, maar de toneeltechnici bleven in de gevangenis.
Naast de specifieke fouten die tot elk van deze rampen hebben geleid, kunnen we hier nog iets anders leren. Technici, productiemanagers, ontwerpers en al diegenen die betrokken zijn bij het plannen en uitvoeren van een evenement of show zijn de 'ja'-mensen - de mensen die dingen laten gebeuren. Als er niet genoeg tijd, niet genoeg geld, niet genoeg mensen zijn, doen ze het ogenschijnlijk onmogelijke om een publiek te verblijden, verbazen en ontroeren. Dit is hun professionele identiteit: dat ze rustig en zonder poespas nacht na nacht de magie produceren. Het is wat het publiek, regisseurs, producenten, stadsambtenaren en vele anderen willen en verwachten. En toch komt deze identiteit, als de 'ja'-mensen, soms in conflict met een andere identiteit, als de mensen met de kennis en kunde om te weten wanneer het nodig is om 'nee' te zeggen.
'Nee' zeggen kan moeilijk zijn. Het is dubbel zo moeilijk als je hele identiteit draait om 'ja' te zeggen. Hoe kunnen we leren om het beter te doen, misschien zelfs om de volgende tragedie te voorkomen?
Ten eerste moeten we de positie van de professional blijven verdedigen door 'nee' te leren zeggen als je zelf als professional weet dat de veiligheidsprocessen niet worden nageleefd.
Ten tweede moeten we erkennen dat 'ja' zeggen veel meer met zich meebrengt dan we misschien kunnen zien - de reden dat we 'ja' zeggen kan zijn omdat we goed willen presteren, de mensen met wie we werken tevreden willen stellen en conflicten willen vermijden. En dat het dus niet noodzakelijk het juiste antwoord is.
Ten derde, en misschien wel het belangrijkste, moeten we erkennen dat het niet onze verantwoordelijkheid is om dat alles alleen te dragen. De mensen tegen wie we 'ja' of 'nee' zeggen, dragen ook verantwoordelijkheid, zeker als ze meer macht hebben dan wij. Ze hebben de verantwoordelijkheid om te luisteren, om het 'nee' te herkennen dat ze misschien niet willen horen, dat tot grote moeilijkheden kan leiden, maar dat toch het juiste antwoord is en dat er naar geluisterd moet worden. We moeten proberen hen deze waarheid te leren.
De identiteit van technici komt voort uit een lange praktijkgeschiedenis binnen de theaterindustrie. Door die geschiedenis beter te begrijpen, kunnen we wellicht streven naar een professionele identiteit die op de juiste momenten zowel ja als nee kan zeggen, en die onze stem laat horen door wie die moet horen. ■

Wat hangt er allemaal boven mijn hoofd?!

Een contactdag rond arbeidsvoorwaarden, eerlijk loon, welzijn op het werk, veilig werken, …

Wanneer? Dinsdag 13 juni 2023
Waar? CC Westrand – Dilbeek
Inschrijven: www.stepp.be

STEPP

BIJ DE BUREN: KUNSTENPUNT

Anneliese Geerts

In deze rubriek kijken we over het muurtje bij andere steunpunten, platformen of andere organisaties in de brede cultuursector. We laten ze zichzelf voorstellen.

Zoek je advies over werken in de kunsten in Vlaanderen? Wil je je oriënteren in het kunstenveld of wil je internationaal aan de slag maar weet je niet waar begonnen? Is het Kunstendecreet nog onduidelijk voor jou? Wil je contact met andere mensen die werken in de kunsten? Kunstenpunt is er voor jou.
We hebben een schat aan informatie. Op onze website vind je tal van tips om een artistieke praktijk uit te bouwen of om je organisatie te laten aansluiten bij de regels van de kunst. Je kan met je vragen terecht bij advies@kunsten.be of bij onze virtuele Morning Coffees.
We hebben een grote kunstendatabank met een overzicht van de kunsten in Vlaanderen en Brussel.
We doen aan onderzoek naar het kunstenveld. We zetten trajecten uit voor ontwikkeling en vernieuwing. We brengen mensen in contact, zorgen voor kennisuitwisseling en doen aan internationale promotie van de kunsten in Vlaanderen.
Kunstenpunt is het steunpunt voor de **professionele** kunsten in drie disciplines: beeldende kunsten, podiumkunsten en klassieke muziek. Voor al wie in de kunsten werkt, wil Kunstenpunt een **inspirator** zijn, een toegankelijke en betrouwbare **kennisbron**, een dataleverancier en fact-checker, een steunpilaar, een **verbinder** en een **vernieuwer**.
We informeren je over het kunstenveld. Hoe zit het in elkaar? Hoe werkt het? Hoe kun je je positioneren?
Je kan bij ons terecht met al je vragen op onze Morning Coffees, op onze adviesmodule, in onze thematische dossiers en op onze kennisbank. We organiseren regelmatig infosessies over het Kunstendecreet of over andere thema's.
We beschrijven het kunstenveld en promoten kunst(enaars) in Vlaanderen bij internationale professionals. Check onze veldschetsen per (sub)sector, onze agenda en onze calls-pagina. Bekijk ook eens onze kunstendatabank. Hoor jij er ook in opgenomen te zijn? Geef ons zeker een seintje.
Elke vijf jaar maken we een nieuwe Landschapstekening Kunsten. Dat is een heel uitgebreide beschrijving van ons kunstenveld, inclusief sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen. De laatste Landschapstekening dateert van 2019.
Samen met kunstenaars en kunstprofessionals doen we aan vernieuwing en ontwikkeling. We ontwikkelen tools voor faire verloning, verzamelen kennis over duurzamer en inclusiever werken, en over nieuwe manieren van (samen) werken in de kunsten. ■

Contact:
www.kunsten.be
Ravensteingalerij 38
1000 Brussel

KUNSTENPUNT

TIPS & TRICKS VOOR TECHNICI

Davy Boutsen

In deze rubriek maken we elkaar het leven iets makkelijker. We delen hier vondsten, oplossingen voor vaak voorkomende situaties bij werken in de podiumsector.

Deze aflevering sluit aan bij de Collegadag met als thema veiligheid. De veiligheid in de theaterbruggen is een belangrijk thema. Wij als technici bevinden er ons geregeld om theaterspots in te hangen, te focussen… en onze veiligheid dient gegarandeerd te zijn. De leuningen zijn een collectieve beveiliging en daarom noodzakelijk, maar bij het werk zijn ze soms een hindernis. Of – in het slechtste geval – maken ze werken op hoogte ook nog eens weinig ergonomisch.
Bij de bouw van Cultuurhuis De Zeepziederij Bree werd de technische staf van bij het begin geraadpleegd bij de uitwerking van de bruggen (zaalbrug, podiumbrug en zijbruggen) om deze zo te ontwerpen dat die goed werkbaar zouden zijn. De bovenste buis (handregel en ophangbuis voor de theaterspots) bevindt zich hier op 110cm en de middelste buis op 60cm van de vloer van de brug.

Op vele plaatsen is het focussen het probleem. Ofwel zit er tussen de bovenste buis en de middelste buis te weinig plaats om de armaturen mooi verticaal te kunnen hangen, zodat je de armaturen op de klem al naar buiten moet zwenken om ze te kunnen hangen.

Daarnaast is het regelmatig een probleem voor de veiligheid om de theaterspots op een veilige manier te kunnen focussen vermits de bediening van de lenzen ver naar voren zit bij de armaturen en je je dus over de leuning moet buigen.
Om te zorgen dat de horizontale buis op 60cm geen probleem zou opleveren hebben we in Cultuurhuis De Zeepziederij Bree twee oplossingen uitgewerkt.

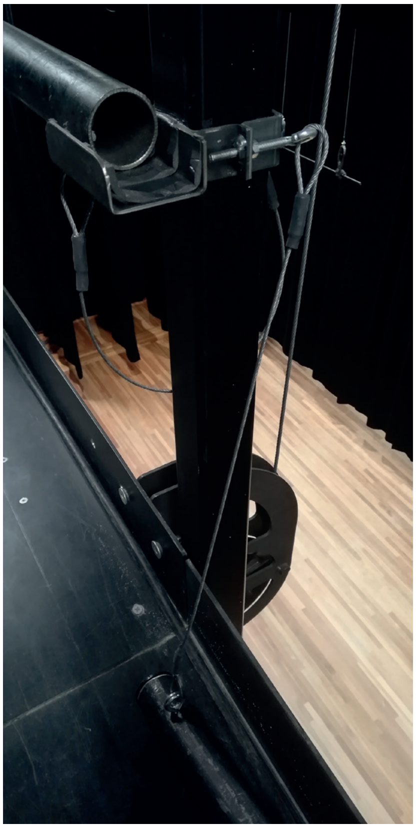

Een idee uit de Vlaamse Opera dat we toegepast hebben, is dat de buizen op 60cm in beugels liggen en dus niet zijn vastgelast aan de constructie van de brug. Het is dus mogelijk om tussen elke verticale stijl de buis op 60cm wegnemen. Op die manier kunnen we onze theaterspots mooi verticaal bevestigen aan de bovenste buis. De wegneembare tussenbuis heeft een valbeveiliging waarbij aan elk uiteinde een oog zit met een safety die juist zo lang is dat de buis op de vloer van de brug gelegd kan worden. Dus als we in dit gedeelte van de brug een theaterspot willen inhangen, kunnen we de buis wegnemen en op de vloer leggen.

Daarnaast kwam Theateadvies.nl met het idee om verticale buizen te laten maken die we kunnen inhangen tussen de

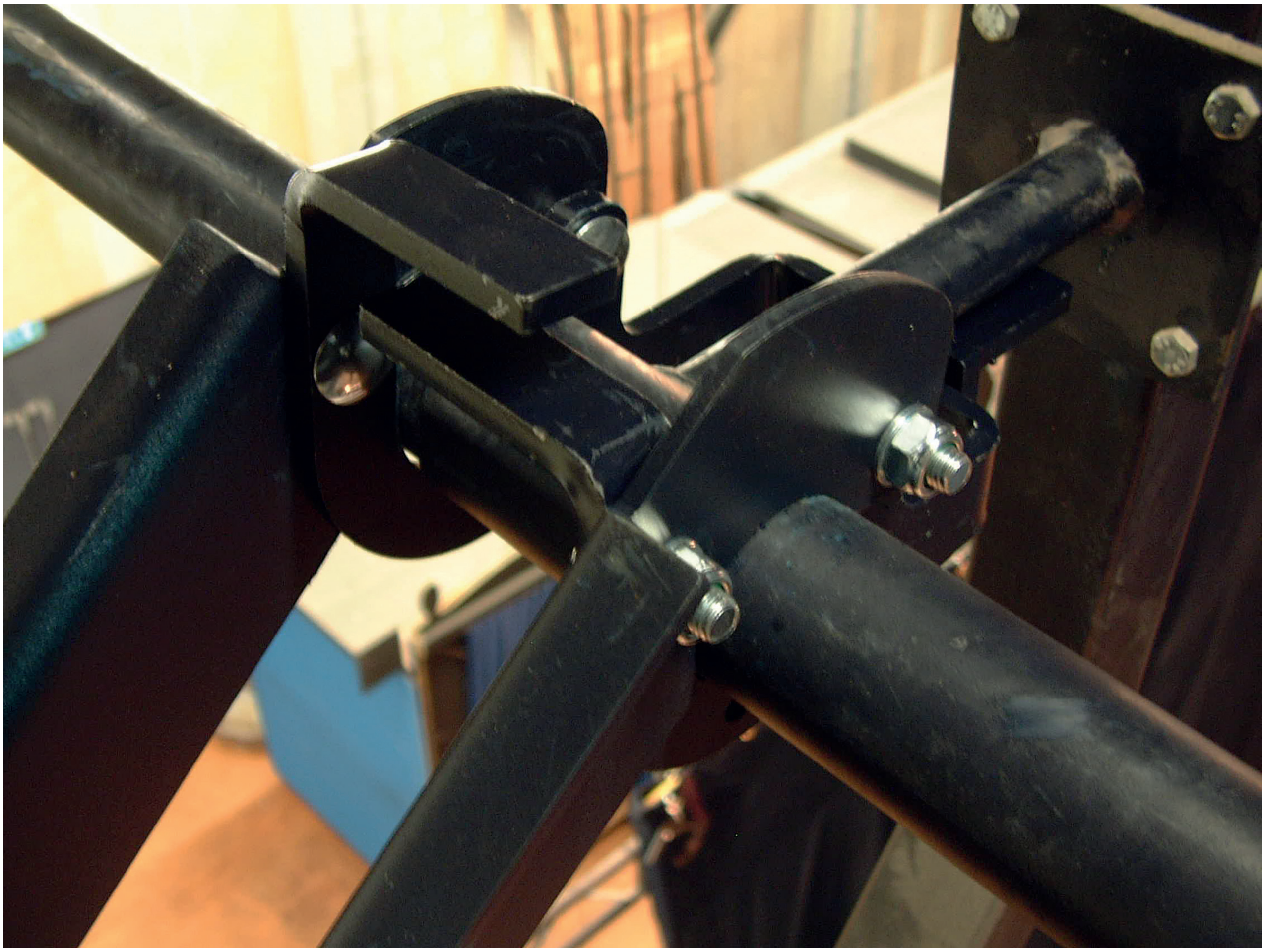

theaterspots. Op die manier kunnen we zorgen dat er een voor ons veilige opening van maximaal een 40cm tussen 2 ingehangen theaterspots ed. gecreëerd wordt. En dit wanneer de horizontale buis op 60cm weggenomen is. Deze verticale buizen worden met de haak over de buis op 110cm gehangen en beveiligd met de vleugelbout, onderaan rust hij tegen de opstaande stootrand van de brug.

Dit maakt de bruggen heel flexibel in gebruik. De horizontale buizen zijn makkelijk weg te nemen en de verticale buizen zorgen dan voor de nodige veiligheid. Let wel, de veiligheid in de brug is pas gegarandeerd wanneer iedereen de materialen gebruikt en ook op de juiste manier gebruikt!

Een tweede voorbeeld is wanneer je een brug hebt met schuine constructies om de theaterspots aan op te hangen. In dit geval kan je het ontworpen systeem van Han Stakebrand gebruiken. Hierbij klapt de veiligheidsconstructie omhoog wanneer je bijvoorbeeld een armatuur wil inhangen. Hij kan niet verder dan een 80° omhoog geklapt worden wat dus zorgt dat hij altijd terug in positie valt bij het loslaten van deze constructie zodat de valbeveiliging gegarandeerd blijft

Elke theaterbrug is verschillend. Je komt er tegen waar je een beetje acrobaat voor moet zijn.

voor het focussen.

Elke theaterbrug is verschillend. Je komt er tegen waar je een beetje acrobaat voor moet zijn. Er zijn bruggen waar je een hernia krijgt wanneer je veel moet focussen. Voor sommige bruggen is het inderdaad het beste om er bewegende spots in te hangen zodat je niet meer naar boven moet. Om nog te zwijgen van de bruggen waar je je leven riskeert om er te geraken.

De richtlijnen voor veilig werken op hoogte zijn niet voor interpretatie vatbaar. Alleen moeten ze toegepast worden in zoveel verschillende omgevingen. We hoeven daarvoor niet noodzakelijk voor de generische oplossing te kiezen. Voor bepaalde toepassingen bestaat het juiste gereedschap. Vrijwel elke loodgieter heeft in zijn alaambak wel een dingetje waarmee je een onbereikbaar schroefje kan opvissen. Waar het (nog) niet in de handel verkrijgbaar is, moet je het zelf maar uitvinden. Door deze ideeën te delen zorgen we ervoor dat we veilig en volgens de regels kunnen werken. ■

Tips & Tricks voor Technici is bedoeld om elkaar de handigheden, gadgets, inzichten, voorwerpen die we maakten te tonen, zodat iedereen de mogelijkheid heeft om hiervan gebruik te maken.
Iedereen kan hiervoor bijdragen leveren. Dus, als je een slimmigheidje hebt ontwikkeld, dan horen we het graag. Het hoeft niet zwaar of groot te zijn.
Heb je een idee, mag je dit doormailen naar info@stepp.be.
Heb je een tip die je graag wil delen, schrijf er dan iets over en maak enkele foto's. Stuur dit naar info@stepp.be en wie weet verschijnt ie in het volgende Stepp magazine…

ENERGIECRISIS:

Mogelijke energiebesparingen in het binnenklimaat voor de cultureel-erfgoedsector

Erfgoedinstellingen hebben, net zoals vele andere sectoren vandaag, problemen om hun energiefactuur te betalen. Hoewel verschillende instanties maatregelen aanreiken, kunnen erfgoedinstellingen die niet altijd toepassen door de nood aan collectiezorg. Verschillende collectiestukken hebben immers een 'voorkeurskli- maat'. Dit klimaat controleren zorgt ervoor dat de collectiestukken voor volgende generaties kunnen worden bewaard.

Annelies Cosaert, Anne-Cathérine Olbrechts, Eddy De Baets, Veerle Meul, Maarten Lousbergh en Caroline Meert

Daarom hebben enkele Belgische en Nederlandse instanties het initiatief genomen om praktische maatregelen aan te reiken op maat van cultureel-erfgoedinstellingen. Met het oog op collectiezorg bieden ze mogelijkheden om het energieverbruik te verlagen.

Hoewel deze brief erop gericht is instellingen op relatief korte termijn wat meer financiële ademruimte te geven, hopen we hiermee ook de blikken te verruimen. We zien dit als een kans om ons energiebeleid als sector in vraag te stellen.

We pleiten er niet voor de stekker uit onze collecties en erfgoed te trekken; we bewaren, ontsluiten en acti- veren het immers voor toekomstige generaties. Musea en erfgoed maken deel uit van de openbare ruimte en kunnen helpen om de komende winter veilige, gastvrije en boeiende ontmoetingsplekken te bieden aan hun gemeenschappen. De erfgoedinstelling zal haar publiek even warm onthalen in een misschien iets kouder gebouw.

Dit document stelt potentiële energiebesparingen voor voor collectiehoudende instellingen op korte termijn. Daarnaast reikt het bronnen aan die u helpen om op langere termijn energie te besparen. Het zijn regels noch richtlijnen maar louter wetenschappelijk onderbouwde adviezen die geen rekening houden met de publiekswerking van de instelling. De instellingen beslissen zelf of en welke energiebesparende maatregelen ze willen implementeren. Sommige van deze maatregelen kan je gratis implementeren, andere vragen een beperkte investering.
Voor een lijst van te nemen maatregelen die geen verband houden met collecties kan je de algemene richtlij- nen van de Vlaamse overheid raadplegen: https://www.vlaanderen.be/bouwen-wonen-en-energie/energie- besparen.

Meten is weten: uw energieverbruik in kaart brengen
Tools en bronnen: in Vlaanderen is Energie ID een gratis tool die je toelaat op een eenvoudige manier uw energieverbruik (gas, elektriciteit, water en andere) te monitoren. Als je een digitale meter hebt of je historisch verbruik kent, kan je de historische data vergelijken met je verbruik na het implementeren van bepaalde maatregelen. Deze informatie kan bovendien interessant zijn voor het aanvragen van toekomstige investeringen in het kader van energiebesparing.

Meetcampagnes kunnen ook opgezet worden in het kader van een energieaudit. Voor oplossingen op middellange of lange termijn is meten in elk geval altijd het eerste wat je moet doen, liefst op alle
afzonderlijke meters en door het plaatsen van extra meters op grote verbruikers (m.a.w. submetering op bijvoorbeeld HVAC systemen).

Grenzen verkennen: collectierisico's
Wil je weten wat de risico's zijn bij een bepaalde temperatuur en relatieve vochtigheid op de ontwikkeling van schimmels, mechanische schade voor organische objecten, oxidatie van metalen objecten of natuurlijke veroudering? Raadpleeg dan de Dewpointcalculator.
Wil je meer weten over het algemene binnenklimaat en de gevoeligheid van bepaalde deelcollecties? Lees dan het hoofdstuk over 'Onjuist binnenklimaat' in de publicatie Risico-

management voor collecties (voor het formuleren van een jaarlijkse temperatuur en relatieve vochtigheidsgraad, lees pp. 169-171 in het bijzonder) of Het binnenklimaat in het programma van eisen van erfgoedinstellingen.
Enkele richtlijnen voor internationale collecties zijn het Bizot Green Protocol en de IIC and ICOM- CC declaration on environmental guidelines.
Hou rekening met het historisch klimaat waarin je collectie zich bevond. Probeer de 'bewezen fluctuatie' van je collectie/objecten te achterhalen. Hiermee bedoelen we de historische fluctuaties aan dewelke je collectie werd onderworpen. Uw grenswaarden kunnen op basis hiervan aangepast worden.

Minder verwarmen ('winterslaap')
Mogelijk te implementeren voor: alle cultureel-erfgoedinstellingen. Specifiek voor kerken, raadpleeg 'Temperatuurverlaging in kerken' door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (Nl).
7 °C is een ondergrens (bescherming tegen mogelijke vorst en mechanische schade). Lagere temperaturen zijn vaak goed voor het erfgoed. Ze vertragen de natuurlijke (chemische) veroudering van een object. Ze zorgen er ook voor dat schommelingen in relatieve vochtigheid makkelijker te controleren zijn. Een lagere temperatuur zal de lucht minder uitdrogen en voor een kleiner risico op condensatie zorgen. Bij doordeweekse bezoekersaantallen Kan je mensen ook vragen hun jassen aan te houden.
Collecties worden voor een groot deel in depotruimtes bewaard. Als in deze depots niet actief gewerkt wordt, kan ook hier een temperatuur lager dan de comforttemperatuur (min. 18 °C) aangehouden worden.
Voor vele kleine tot middelgrote musea is verwarming de grootste kost wat betreft energieconsumptie. De besparing hangt af van de verwarmingsbron, de buitentemperatuur en het verwarmingssysteem. Er kan tot 7 % per verlaagde graad bespaard worden.

Aandachtspunten
Hou de koude zoveel mogelijk buiten. Sluit af wat je kan afsluiten (bv. luiken aan een raam kunnen gesloten worden) en dicht kieren af. Als u de mogelijkheid hebt om te isoleren, doe dat dan eerst.
Verlaag geleidelijk de temperatuur. Bv: laat de temperatuur met ongeveer 1 °C per dag dalen, of schakel de verwarming binnen uit als de buitentemperatuur rond de 12 °C bedraagt.
In instellingen waar vochtigheidscontrole belangrijk is (en gemeten wordt), kan je overwegen om de temperatuur te verhogen tot 8 à 12 °C, om zo een lagere relatieve vochtigheid (< 65 % RV) te verkrijgen. Indien nodig kan verder ontvochtigd worden met mobiele ontvochtigers in ruimtes met beperkte afmetingen (raadpleeg de handleiding). Let bij gebruik van deze toestellen op voor een correct onderhoud.
Grote temperatuurschommelingen zijn nefast en niet duurzaam. Wil je bepaalde ruimtes wekelijks tot maandelijks opwarmen in het kader van een evenement? Zorg er dan voor dat het verschil tussen de 'winterslaap' (lagere temperatuur) en de 'publiekstemperatuur' niet groter is dan 5 °C per dag.
Bij temperaturen onder 12°C is het beter objecten niet te verplaatsen. Sommige stoffen kunnen brozer worden en minder bestand zijn tegen schokken (enkel van toepassing bij verplaatsing).
Als je de temperatuurverlaging wil combineren met een tijdelijke sluiting, is het nuttig te weten dat januari en februari de koudste maanden zijn in België. De buitentemperaturen dalen in oktober tot gemiddeld een 12-tal °C en stijgen rond eind maart weer tot dezelfde temperatuur. Zet de verwarming niet volledig uit als de temperatuur binnen kan dalen tot onder de 7°C.
Gedurende een sluiting of in tijden van lage bezetting mag een collectie niet 'verlaten' worden. Een periodieke rondgang met aandacht voor schadeontwikkeling (biologisch: voornamelijk insecten en schimmels / mechanisch: loslaten verflagen/afwerklagen, delaminatie, barsten, krimpscheuren) is nodig. Specifieke aandacht is nodig voor de meest gevoelige materialen: zie tabel 1 'Schade door verkeerde relatieve vochtigheid'.

Minder koelen (zomer)
Mogelijk te implementeren voor: alle culturele instellingen met een koelsysteem. Waarom: sommige installaties hebben niet de capaciteiten om tijdens onze steeds warmer wordende zomers

lagere temperaturen te halen. Probeer hier te werken met toegelaten seizoensschommelingen. Bij aanhoudende problemen met het klimaatsysteem (calamiteit) is de klimaatschok bovendien kleiner. Hoewel de verhoogde temperatuur ervoor zorgt dat werken sneller zullen verouderen, kan dit gecompenseerd worden door een verlaging van de temperatuur gedurende de winter.
Verwachte resultaten zijn sterk afhankelijk van de isolatiegraad van het gebouw. Resultaten moeten gemeten en verder opgevolgd worden.
Als er in je instelling geen technisch personeel aanwezig is, wees dan voorzichtig met deze maatregelen. Zorg dat je een beroep kan doen op professionelen die ervaring hebben met de werking van koelsystemen.
Implementeer deze maatregelen niet voor het weekend of vakantiedagen.

Minder strenge eisen wat betreft relatieve vochtigheid
Mogelijk te implementeren voor: alle cultureel-erfgoedinstellingen met vochtigheidsregeling. De grenzen zijn afhankelijk van de functie van je instelling en je collectie. Vochtigheidsregeling is één van de grootste verbruikers op je installatie. Door grenzen te verbreden vermijd je onnodige kosten.
Verwachte resultaten: lager elektriciteitsverbruik, sterk afhankelijk van de performantie van het gebouw, installatie en andere invloedsfactoren. Resultaten moeten gemeten en verder opgevolgd worden.
Hou zoveel mogelijk externe invloedsfactoren buiten. Sluit af wat je kan afsluiten (bv. luiken aan een raam kunnen gesloten worden), dicht kieren af. Als je de mogelijkheid hebt het gebouw luchtdichter te maken, doe dat dan.
Breng geen extra vochtigheid binnen: op regendagen laat je de jassen in de vestiaire.
Wijzig de relatieve vochtigheid (RV) geleidelijk. Sterke langdurige schommelingen zijn net als bij temperatuur nefast voor de collectie. Bijvoorbeeld: wijzig de RV 5 % per week.
Grote schommelingen in RV zijn nefast en niet duurzaam. Wil je bepaalde ruimtes wekelijks tot maandelijks opwarmen in het kader van een evenement? Zorg er dan voor dat het verschil tussen de 'winterslaap' (lagere temperatuur) en de 'publiekstemperatuur' niet groter is dan 5 °C per dag.

Technische aanpassingen / herziening van bepaalde installaties (niet HVAC)
Mogelijk te implementeren voor: alle culturele instellingen. Deze eenvoudige technische maatregelen kunnen het best worden geïmplementeerd met behulp van technici of installateurs. Ze vragen niet veel voorbereidend onderzoek en zorgen ervoor dat je systemen efficiënter worden.
Isoleer alle leidingen. Laat de centrale verwarming waterzijdig inregelen met behulp van externe of interne experts. Dit zorgt ervoor dat de warmteverdeling over het hele verwarmingscircuit gelijk is. Een goed geregeld systeem kan tot 30 % meer warmte afgeven.
Als uw (eenvoudige - geen complexe installatie) cv-ketel ouder is dan 10-15 jaar, kan je overwegen hem te vervangen. Vraag informatie voor een mogelijke overstap naar niet-fossiele brandstoffen. Controleer uw regeling of laat ze controleren. Na jaren van gebruik

kan een installatie ernstig ontregeld raken.
Als er in je instelling geen technisch personeel aanwezig is, wees dan voorzichtig met deze maatregelen. Zorg dat je een beroep kunt doen op professionelen die ervaring hebben met het soort installatie waarover je beschikt.
Implementeer deze maatregelen niet voor het weekend of vakantiedagen.

Technische aanpassingen/herziening van bepaalde installaties (HVAC)
Dit zijn complexe maatregelen. Ze kunnen echter een effect hebben op het energieverbruik zonder dat het binnenklimaat te verandert. Ze vragen echter veel opvolging (en tijd) van experts (installatietechnici, technische medewerkers en collectiebeheerders) in de instelling of hulp van ingenieursbureaus buiten de instelling.
Aanpassen setpoints met bredere onder- en bovengrenzen en seizoensfluctuaties (gebaseerd op de
noden kunt u deze documenten raadplegen: Environmental Guidelines ICOM-CC and IIC Declaration, het Bizot Green Protocol of het ASHRAE-handboek, in het bijzonder het hoofdstuk over 'A24 -- Museums, Galleries, Archives, and Libraries (SI)' (bijzonder compleet en praktisch document, vooral voor de systeembeheerder (facilities)). Lees ook de recente publicatie Binnenklimaat in het programma van eisen van erfgoedinstellingen gebaseerd op de ASHRAE-richt- lijnen van 2019.
Isoleer alle leidingen en expansievaten. Verlaag het debiet in ruimtes met lage bezetting indien mogelijk en verkies zoveel als mogelijk re-circulatie boven ventilatie. Werk met monitoring CO2 ppm om aan andere eisen van luchtkwaliteit te voldoen.
Overweeg een tijdelijke (beperkte +- 3 °C) temperatuurverlaging buiten de openingsuren.
Verlaag de keteltemperatuur of schakel onderdelen van het systeem uit (warmwaterproductie en ijswaterproductie), vooral gedurende de lente en herfst.
Controleer de regeling of laat ze controleren (commissioning). Na jaren van gebruik kan een installatie ernstig ontregeld raken.
Werk indien mogelijk met automatische tijdsregimes, zodat ruimtes slechts verwarmd worden op momenten dat ze effectief worden gebruikt.
Ga in zones zonder collectiestukken voor een lagere comforttemperatuur in de winter en een hogere temperatuur in de zomer.

Het aanpassen van setpoints vraagt een andere regeling/aanpassing van instellingen in gebouw- beheersysteem (GBS software) dan bij een vast setpoint. Vaak zijn installateurs niet vertrouwd met grensbewaking (het programmeren van richtlijnen naar setpoints toe: streefwaarden, toegelaten korte- en lange termijnfluctuaties, toegelaten seizoensfluctuaties en grenswaarden). Zoek een specialist die dit kan/wil programmeren.
Complexe installaties zijn maatwerk. Van meet af aan beroep doen op een ingenieur is een must.
Implementeer deze maatregelen niet zonder bekwaam en beschikbaar technisch personeel, intern of extern.
Implementeer deze maatregelen niet voor het weekend of vakantiedagen.

Beperkte aanpassingen aan of rond de bouwschil / opstelling
Voor alle cultureel-erfgoedinstellingen, behalve die met een beschermd interieur (m.b.t. niet-reversibele maatregelen).
Dit zijn veelal maatregelen die toch enige investering vragen. Ze kunnen echter op iets langere termijn terugverdiend worden. Als je deze maatregelen combineert met andere maatregelen is het aan te raden ze eerst te implementeren, de resultaten op te volgen, en dan de overige maatregelen te implementeren.
Hang (zware/dikke) gordijnen of rolgordijnen met reflecterende folie, zeker bij de aanwezigheid van
enkel glas. Sluit (rol)luiken, vooral gedurende de nacht. Dit kan het warmteverlies gedurende de winter door het raam tot 40 % beperken.
Plaats tochtstrips bij ramen en deuren: dit beperkt het tochtverlies tot 80 % (bij schuiframen).
Overweeg om werken in een ruimte te plaatsen die van nature een stabieler klimaat heeft. Die verplaatsing moet op een veilige manier kunnen gebeuren, met kennis van art handling en enkel wanneer een veilige plaats voor bewaring of tentoonstelling kan worden gegarandeerd.
Indien mogelijk kunnen ruimtes met buitenmuren of daken gescheiden worden van ruimtes zonder buitenmuren d.m.v. een bestaande of geïmproviseerde tijdelijke barrière (gordijn/deur). Op deze manier functioneren deze ruimtes (minder of niet geklimatiseerd) als een 'buffer' voor de verder liggende ruimtes. Hou hierbij rekening met de werken aanwezig in de koelere ruimtes en blijf verder het klimaat monitoren.
Gebruik ruimtes waarvoor ze door hun ligging in het gebouw het meest geschikt zijn. Bijvoorbeeld: gebruik
een ruimte aan de zonzijde niet als 'koele ruimte'.
Heb in historische gebouwen aandacht voor de (soms beperkte) reversibiliteit van enkele maatregelen. Zorg dat deze maatregelen duurzaam zijn. ■

Colofon

Dit document kwam tot stand met de hulp van: FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed, Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (KIK-IRPA), Monumentenwacht Antwerpen, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed Nederland, Ingenieursbureau Ingenium, het Middelheimmuseum, de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België en de Koninklijke Bibliotheek van Nederland.

PRODUCTNIEUWS

Amptec breidt zijn netwerk uit

Amptec is een gerenommeerde integrator van audiovisuele oplossingen voor broadcast, live entertainment, audio- en videopostproductie. IT-netwerken zijn de dag van vandaag niet uit deze sectoren weg te denken. Denk maar aan toepassingen zoals AoIP, NDI- en SMPTE-gebaseerde video en remote productie. Dietrich De Bruyne specialiseert zich met GoCreate al 13 jaar in de onderliggende infrastructuur van deze netwerken: switches en routers, security, firewalls en storage- en workflow oplossingen.
Onlangs kruisten de paden van GoCreate en Amptec elkaar. Bart Willems, CEO van Amptec: "Onmiddellijk werd duidelijk dat we samen mooie dingen kunnen verwezenlijken en hoogstaande end-to-end turnkey oplossingen kunnen aanbieden: van AV-netwerken tot productie en content delivery."
Om het groeipotentieel te vergroten en de strategische positionering te versterken, beslisten beide bedrijven dan ook om samen in zee te gaan. Amptec nam de aandelen van GoCreate, inclusief de vier medewerkers over.
De GoCreate-vestiging in Londerzeel blijft behouden. Dit wordt dan, naast de hoofdzetel in Bilzen en het kantoor in Utrecht, de derde hub van Amptec. Dietrich wordt de business unit manager van GoCreate-Amptec ntwrx. Deze unit is onderdeel van de Systems afdeling van Amptec, gemanaged door Thomas Nagels.

De stille schijnwerpers van het Concertgebouw in Brugge

Muziekcritici nemen soms geen blad voor de mond. Sommigen zijn zelfs ronduit brutaal in hun opinie. Kortom, concerten krijgen niet altijd lovende commentaar. Maar er is één aspect dat unaniem wordt geloofd: de kwaliteit van de akoestiek in het Concertgebouw.
Het gebouw werd in 2002 afgewerkt en het ontwerp van Paul Robbrecht en Hilde Daem werd tot buiten de landsgrenzen bekend om de technische innovaties die de galm van de zaal onder controle houden.
Om die loepzuivere akoestische beleving te behouden, koos het Concertgebouw voor superstille nieuwe moving heads. De oude tungsten lampen werden vervangen door nieuwe led-modellen zonder koelblazer: de Chauvet Professional Maverick Silens 2 Profile. Deze armatuur kan met een minimum aan bijgeluiden worden ingezet.
Het Concertgebouw installeerde de eerste acht Maverick Silens 2 Profile armaturen tijdens de eerste lockdown. Intussen werden nog eens twaalf heads in gebruik genomen.
"We waren zo onder de indruk van de eerste levering, dat we er meteen een tweede bestelling aan toevoegden." Aldus Geerolf Jacques, de podiummanager van het huis. "Meer dan

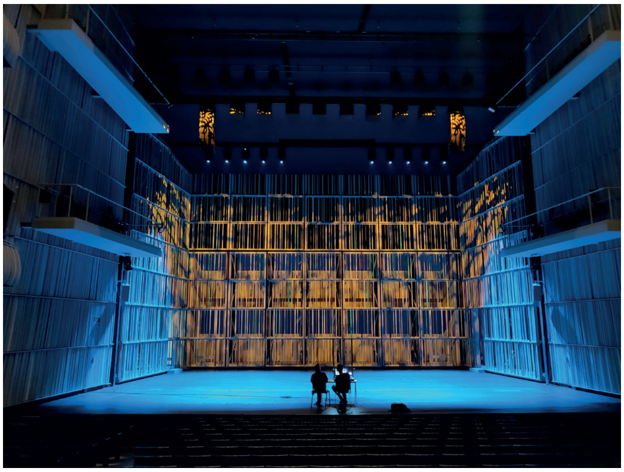

de helft van de concerten die we hier doen, zijn met klassieke muziek, dus stilte is essentieel."
Jacques en lichttechniekers Anthony Carney en Jasper Bogaert gebruiken de Mavericks voor toplicht en hangen ze voor de meeste opvoeringen 12 meter of hoger. Met de zoomlens van 10:1 kunnen ze dan toch nog een strakke focus maken. Voor andere concerten, zoals bijvoorbeeld jazz, laten ze de armaturen tot 8 meter zakken.
"Voor we de Mavericks installeerden, hadden we de gekende gloeilampen hoog in de kap hangen," zegt Carney. "Dat had als resultaat dat elk klein elektronisch geluidje, elke ruis of zoem, reflecteerde en versterkt werd naar het podium en het publiek. Het was minder het geluid van de ventilatoren, maar vooral het hoogfrequente gesis van de elektronica dat een probleem was.
Het feit dat de Maverick Silens 2 zo stil werkt, laat toe dat de lampen veel vaker en breder kunnen worden ingezet zonder de akoestiek van het Concertgebouw te compromitteren. Tegelijk hebben enkele features van de armaturen ook nieuwe visuele mogelijkheden geschapen.
"Wat betreft output, kleuren en gobo's, zijn deze lampen een wereld van verschil van wat we hadden," zegt Bogaert. "We zijn opgezet met de twee gobo wielen en het animatie wieltje. Het geeft je een hele hoop opties in situaties waar je in absolute stilte moet werken."
Een ander voordeel van de Maverick is dat ze heel goed zijn in het produceren van donkerder kleuren. Een veel gevraagd effect bij klassieke concerten. De technici merken op dat ze vroeger veel output moesten opofferen om donkere blauwtinten te maken. Daar hoeven ze zich niet langer zorgen over te maken. Uiteraard is er ook het sterk verminderde verbruik.
Het team is het er over eens dat het onmogelijk was om te voorspellen hoe snel en hoe ver de technologie zou evolueren. Toen de oude lampen in gebruik werden genomen, kon je niet weten welke mogelijkheden twintig jaar later zouden bestaan. De toekomst laat zich moeilijk voorspellen. Wat zeker is, is dat de akoestiek van het gebouw in een nog beter licht komt te staan door de stille armaturen.

BEDRIJFSPARTNERS

Amptec

De maatstaf voor kwalitatieve professionele audio installaties, met grote focus op service en support.
Bremakker 45
B-3740 Bilzen
Tel.: +32 11 28 14 58
sales@amptec.be
www.amptec.be

Beglec NV

Uw eerste keuze. Klank en licht op maat van uw project, inclusief de welgekende service, toewijding en expertise.
't Hofveld 2C
1702 Groot-Bijgaarden
Tel: +32 2 481 70 70
Mail: info@beglec.com

CHAUVET Professional

CHAUVET Professional ontwerpt, fabriceert en verdeelt innovatieve LED lichtarmaturen voor de evenementensector.
Stockstraat 18
9770 Kruishoutem
Tel: +32 9 388 93 97
Besales@chauvetlighting.eu
chauvetprofessional.eu

Controllux

Uw ideeën, onze oplossingen
Ambachtsstraat 2B
2450 Meerhout
+32 13 480 600
Mail : info@controllux.be
Website : www.controllux.be

PBTA

Adviseur voor theater, concertzaal en poppodium: akoestiek, licht, geluid, stoelen, tribunes, hef- en hijsinstallaties, kortom voor alles wat van een gebouw een cultuurhuis maakt.
Runmolen 3
5404 KP Uden, Nederland
Tel.: +31 413 26 43 44
info@pbta.nl
www.pbta.nl

Sennheiser

We geven de toekomst van de audio-industrie vorm, op basis van onze geschiedenis, onze innovatie cultuur en onze passie voor uitmuntendheid.
BDC – Esplanade 1 – Box 41
1020 Brussel
Tel.: +32 2 466 44 10
bnl-customerservice@
sennheiser.com
nl-be.sennheiser.com

Showtex

Innovatieve brandwerende stoffen, gordijnrails en bewegingssystemen voor theaters en evenementen.
Oude Gentweg 100
2070 Burcht
Tel.: +32 3 236 84 40
hello@showtex.com
www.showtex.com

BEDRIJFSLEDEN

CBAM bv
A. Amelotstraat 36
9750 Kruisem
Tel: +32 9 395 10 83
info@cbam.be
www.cbam.be

Icarus Flightcases & decorfacitities
Ondernemersstraat 6
2500 Lier
Tel.: +32 3 491 97 89
Mail: info@icarus.biz
Website: www.icaruscad.be

FACE bvba
Hoek 76 – unit 301
2850 Boom
Tel.: +32 3 844 67 97
Mail: info@face.be
Website: www.face.be

M-PRO BeNeLux Bvba
Bedrijvenstraat 5775
3800 Sint-Truiden
Tel.: +32 11 68 42 97
mail: info@m-pro.be
Website: www.m-pro.be

Seekurico Bvba
Rode Kruisstraat 49
3540 Herk-de-Stad
Tel.: +32 474 37 94 63
Mail: winand@seekurico.be
Website: www.seekurico.be

Shure Distribution Benelux
Jan Emiel Mommaertslaan 20A
1831 Diegem
Tel.: +32 2 704 91 50
mail: info@shure.be
website: www.shure.be

SPINN
Dahliastraat 38
1850 Grimbergen
Tel.: +32 486 92 66 03
Mail: info@spinn.be
Website: www.spinn.be

Theateradvies
Herengracht 160
1016 BN Amsterdam, Nederland
Tel.: +31 20 627 22 48
Mail: info@theateradvies.nl
Website: www.theateradvies.nl

XLR Pro
J. Bruyndonckxstraat 72
1780 Wemmel
Tel.: +32 2 520 08 27
Mail: info@xlrpro.eu
Website: www.xlrpro.eu

GROEPSLEDEN

30CC - Leuven

Beursschouwburg - Brussel

Cc 't Getouw - Mol

Cc 't Schaliken - Herentals

Cc 't Vondel - Halle

Cc Brugge

Cc Casino - Houthalen-Helchteren

Cc de Brouckere -Torhout

Cc de Factorij - Zaventem

Cc De Plomblom - Ninove

Cc De Ploter – Ternat

Cc de Schakel - Waregem

Cc De Steiger - Boom

Cc de Steiger - Menen

Cc De Werf - Aalst

Cc Hasselt

Cc het Perron - Ieper

Cc Jan Tervaert - Hamme

Cc Kapellen

Cc Mortsel

Cc Muze - Heusden Zolder

Cc Nova - Wetteren

Cc SCHARPOORD - Knokke-Heist

Cc Sint Niklaas

Cc Ter Dilft - Bornem

Cc Westland - Dilbeek

De Velinckx - Tongeren

De Warande - Turnhout

Destelheide vzw - Dworp

Faro

GC De Bunder - Moorslede

GC De Wiek – Zele

Kaap vzw - Brugge

Koninklijke Muntschouwburg - Brussel

Minard vzw - Gent

Muziekcentrum de Bijloke - Gent

Noordstarfonds vzw - Gent

Oc De Kleine Beer - Beernem

Opera Ballet Vlaanderen - Antwerpen

Stadsbestuur Blankenberge

STUK kunstencentrum vzw - Leuven

Toneelhuis Antwerpen

Vzw De Rand - Wemmel

Vzw Lokaal cultuurbeleid district Merksem

COLOFON

CONTACT
STEPP vzw
Sainctelettesquare 17
1000 Brussel
T: +32 2 203 92 06
E: info@stepp.be
W: www.stepp.be

MISSIE
STEPP vzw is het steunpunt voor de productionele, ontwerpende en technische krachten van de brede culturele sector. De organisatie is het aanspreekpunt voor actuele ontwikkelingen op het vlak van techniek, scenografie, architectuur, veiligheid en opleidingen in de culturele sector en haar zeer diverse subsectoren. STEPP vzw bundelt de krachten van de gehele sector om een constante uitwisseling van expertise teweeg te brengen. De organisatie is gesprekspartner in diverse comités, en organiseert op regelmatige tijdstippen studiedagen, symposia, netwerkmomenten en opleidingen.
STEPP vzw is lid van OISTAT en benadrukt daarmee het internationale kader van de hedendaagse culturele sector.

ACTIVITEITEN
STEPP vzw organiseert regelmatig bijeenkomsten in de vorm van symposia, informele meetings en workshops. Daarnaast bieden zij een uitgebreid cursusprogramma aan. Verdere informatie en een overzicht van de activiteitenkalender vindt u op onze website www.stepp.be.

TARIEVEN
STEPP leden krijgen alle 3 maanden het STEPP magazine gratis in hun bus. Daarbovenop krijgen onze leden korting bij alle STEPP activiteiten, en bij een aantal partnerorganisaties.
Professional lidmaatschap: 75 euro
Young professional (min. 25 jaar): 50 euro
Kleine organisatie (max 5 FTE): 195 euro
Middelgrote organisaties (max 10 FTE): 390 euro
Grote organisaties (max 20 FTE): 720 euro
Bedrijfslidsmaatschap: 720 euro
Vanaf september 2022 kun je ook kiezen voor een all-inclusief formule.
Alle lidmaatschappen gelden 1 seizoen.
Check www.stepp.be voor meer informatie.

CC BY NC SA

DUURZAAMHEID
STEPP vzw zet zich in voor een duurzame cultuursector. Dit uit zich in al onze activiteiten en opleidingen.
STEPP is daarnaast ook partner in een aantal duurzaamheidsinitiatieven van partnerorganisaties.
STEPP vzw wil zo een motor zijn voor een duurzame cultuursector.

STEPP magazine #45
Bijdragen: Annelies Cosaert, Jan Decalf, Eddy De Baets, Anneliese Geerts, Maarten Lousbergh, Caroline Meert, Veerle Meul, Bert Moerman, Anne-Cathérine Olbrechts, Chris Van Goethem
Portfolio: Jan Decalf
Cover © Zoë Janssen, Binnencover Chauvet
Eindredactie: Jan Decalf
Corrector: Bert Moerman
Vormgeving: Jo Klaps, brusselslof.be
Foto's portfolio: zie portfolio
Druk: Drukkerij Gijsemberg

STEPP magazine wordt gedrukt op 100% FSC gecertificeerd papier.
Eenheidsprijs: 15,00 EUR. Alle vorige nummers zijn beschikbaar op bestelling via www.stepp.be

BIJDRAGEN
Indien je zelf tekst of foto's wil bijdragen voor een volgend nummer, kan je contact opnemen met de redactie: info@stepp.be. De verschijningsdata van het STEPP magazine zijn 15/3, 15/6, 15/9 en 15/12.

ADVERTEERDERS
Advertentielijst: Amptec, Beglec, Controllux, Pbta, Sennheiser en Showtex

Voor informatie over advertentiemogelijkheden mag u ons contacteren op sponsoring@stepp.be

Jaargang 12
Nr. 45 –april 2023
STEPP Magazine is een uitgave van STEPP vzw.
Verantwoordelijke uitgever: Roel Proesmans.

Ontdek het volledig magazine archief nu ook digitaal: https://issuu.com/steppvzw

PBTA
THEATER & AKOESTIEK

Complexe zaken,
begrijpelijk advies

"Als studiebureau ook gespecialiseerd in **trekkenwanden**. Van (veiligheids)onderzoek en ontwerp tot inkoopbegeleiding, bouwtoezicht en oplevering."

Al 30 jaar vertrouwde adviseurs en specialisten onder één dak!

[THEATERTECHNIEK]

- theateradvies en ontwerp
- haalbaarheidsstudies en kostenramingen
- programma van eisen (PVE)
- 3D zichtlijnenstudie en visualisatie (Oculus Rift)
- tribunes en theaterstoelen
- theaterbelichting
- theaterstoffering
- theatergeluid en (foyer) omroepinstallaties
- audiovisuele techniek
- meerjarenonderhoudsplan (MJOP)
- veiligheid en risico-inventarisatie
- trekkenwanden en overige toneelmechanische installaties

[AKOESTIEK]

- akoestisch advies en ontwerp
- zaal- en ruimteakoestiek
- geluid- en zaalakoestische metingen
- studioakoestiek
- bouwakoestiek
- elektroakoestiek
- installatiegeluid
- CATT Acoustic simulaties en auralisaties

www.pbta.nl +31 (0) 413 264 344 Uden (Noord-Brabant)

ShowTex AMAZING STAGE FABRICS IN MOTION
hello@showtex.com • www.showtex.com • www.showtexrental.com • volg ons op social media

XS Wireless IEM
About time to level up

Make the move to personal monitoring with Sennheiser's new XS WIRELESS IEM. Defining new standards for simple, flexible, and reliable wireless in-ear monitoring, this system is designed to help you level up your sound – regardless of your experience level. Whether a rehearsal or live performance, on a club stage or for a worship service, benefit from renowned Sennheiser sound and solid wireless reliability packaged into a convenient system – letting you focus on playing your best.

www.sennheiser.com/XSW-IEM

SENNHEISER